Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 20 גראשען

הײנט 8 זײטען.

נײער פאלקסבלאט

אונפארטײאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צײטונג

Nr. 297	Łódź, Poniedziałek 23 grudnia 1929 r.	7-טער יאהרגאנג	לאדז מאנטאג כא כסלו תר״צ	Nr 297

Adres Redakcji i Administracji Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71 | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 224-71

די ליסטע פון דער נײער רעגירונג

וועט הײנט פרעמיער בארטעל פארשטעלען דעם מלוכה-פרעזידענט

וארשא, 22 (טעלעפאניש פון אונזער סײם-קארעספאנדענט) מארגען (הײנט, מאנטאג) קומט קײן ווארשא דער פרעמיער בארטעל. ער וועט תיכף אוועק צום מלוכה פרעזידענט אויפ'ן שלאס, וואו ער וועט זיך פארשטענדיגען וועגען ענטגילטיגען צוזאמענשטעל פון קאבינעט.

ווי מ'גיט איבער, האט שוין פרעמיער בארטעל א פארטיגע רשימה פון דער רעגירונג. פון די ביז-איצטיגע זאלען אוועק אין דימיסיע די מיניסטארען צאר, פריסטאר, מאראשעווסקי און בערנער; די איבריגע זאלען בלײבען. דער געוו. פרעמיער ד״ר שוויטאלסקי זאל בעשטימט ווערען אלס וויצע-פרעזעס פון דער העכסטער קאנטראל-קאמיסיע. אלס יוסטיץ-מיניסטער זאל בעשטימט ווערען דער סענאטאר מאקארעוויטש (כ.ד.), וועלכער האט בעקומען פרײע הענד פון זײן קלוב. ענדערונגען זאלען אויך פארקומען אויף אײניגע פאסטענס פון די וויצע-מיניסטארען.

פרעמיער בארטעל וועט אפהאלטען געשפרעכען מיט'ן סײם-מארשאלעק דאשינסקי און מיט אײניגע פארשטעהער פון די קלובען, קודם-כל מיטן פערטרעטער פון פ.פ.ס. ניעדזיאלקאווסקי'ן. מיט'ן סײם-מארשאלעק וועט דער פרעמיער קומען צו א הסכם וועגען די ענינים, וואס זאלען איצט בעהאנדעלט ווערען אין סײם, דהיינו: בודושעט, קאנסטיטוציע, שטײערן, דאגעגען זאלען נישט קומען אויף דער טאג ארדנונג די פראגען וועגען בודושעט איבערשרײטונגען א. ד. גל.

פאר נײע וואהלען אין ענגלאנד

לאנדאן, 22 (ספ. טעל.) דער ארגאן פון דער לײבאר-פארטײ „דײלי העראלד" שרײבט, אז אין פאל, אז מאקדאנאלד'ס רעגירונג וועט דורכפאלען אין פארלאמענט, וועט זי זיך נישט אנגעבען אין דימיסיע, נאר וועט דעם פארלאמענט פונאנדערלאזען און בעשטימען נײע וואהלען. די צײטונג שרײבט, אז מ'דארף זיך ערנסט רעכענען מיט דער מעגליכקײט פון נײע וואהלען אין יאהר 1930 און אז די ארבײטער-פארטײ דארף זײן גרײט צו דער וואהל-קאמפאניע. אנדערע בלעטער ווײזען אן, אז נײע וואהלען קאנען פארקומען נאך פאר'ן בעטראכטען דעם בודושעט.

צוועלף יאהר תפיסה פאר ערמארדען א שאפער

(2) מיט עטליכע חדשים צוריק האט דאס קרײז-געריכט אין פיעטריקאוו בעהאנדעלט פאלג. סענסאציאנעלען פראצעס.

א געוויסער מיעטשיסלאוו בארעצקי האט זיך אין א קאנדיטארײ בעקענט מיט דעם פרײליין סטעפאניא שווירערסקא, נאך א קורצער בעקאנטשאפט האבען די בײדע חתונה געהאט. דעם מײדעלס פאטער איז דער שידוך נישט געפעלען און ער האט זײ ארויסגעטריבען פון זײן הויז. דאס פארפאלק איז דאן געפאהרען קײן סאסנאוויץ און פון דארט קײן קראקא, וואו זײ זענען געבליבען אהן א גראשען געלד.

דא איז בארעצקי געפאלען אויף א המצאה. ער האט געדונגען א טעקסי און געהײסען דעם שאפער פאהרען אין א שטעטעל הינטער פיעטריקאוו. אין א פאר טאג ארום האט מען נעבען פיעטריקאוו געפונען א דערהרג'עטען מאנספערשוין און אביסעל ווײטער אנ'אויטא, וואס איז אינוועניג געווען בעשפריצט מיט בלוט.

די אויספארשונג האט ארויסגעוויזען, אז בארעצקי האט ערמארדעט דעם שאפער און איהם בעראבעוועט.

דאס קרײז-געריכט אין פיעטריקאוו האט בארעצקין פער'משפט אויף 12 יאהר טורמע, זײן פרוי איז בעפרײט געווארען. איצט איז דער פראצעס בעטראכט געווארען אין ווארשאווער אפעלאציע-געריכט, און דער ערשטער אורטײל איז בעשטעטיגט געווארען.

פראטעסט-מיטינג אין ענגלאנד
געגען די רעליגיעזע רדיפות אין רוסלאנד

לאנדאן, 22 (ספ. טעל.) דא איז פארגעקומען א גראנדיעזער פראטעסט-מיטינג געגען די רעליגיעזע פערפאלגונגען אין רוסלאנד. מיט רעדעס זענען ארויסגעטראטען: לארד ברענטפארד, דער רב הכולל הערץ, דער פאסטאר האף און דער שווײצארישער אדוואקאט אבער, פארזיצער פון דער ליגע צו קעמפען געגען באלשעוויזם.

צוו. אנד. איז אנגענומען געווארען א רעזאלוציע, וועלכע פאדערט פון דער ענגלישער רעגירונג צו אינטערוועניר׳ען געגען די רעליגיעזע פערפאלגונגען אין רוסלאנד.

א באנקעט לכבוד פראפ. ווײצמאן

לאנדאן, 22 (י.ט.א. טעלעגראפיש). דער אנגלא-פאלעסטינא-קלוב האט אײנגעארדענט א באנקעט לכבוד פראפ. ווײצמאן. פארזיצער פון באנקעט איז געווען דזשעמס ראטשילד.

מיר דריקען אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל אונזער ליבען חבר
יוסף סטרוגאטש און פרוי
צוליב'ן טויט פון זײער שוועגערין און שוועסטער
העני פוקס
קינסטלערישע לײטונג
און ארטיסטען קאלעקטיוו פון „ארט"

דעם דירעקטאר פון לאדזער יודישען טעאטער „ארט" דעם
ה' **יוסף סטרוגאטש און פרוי**
דריקען אויס מיטגעפיהל אין זײער טרויער צוליב דעם טויט
פון זײער שוועסטער און שוועגערין
העני פוקס
דער קאמיטעט
פון דער לאדזער יודישער טעאטער-געזעלשאפט

נאך לאנגע און שווערע לײדען איז געשטארבען אין עלטער פון 51 יאהר, אונזער לאנגיעהריגער מיטגליד
נ״ע **ירחמיאל צימערמאן**
מיר בעטען אלע אונזערע מיטגלידער אפצוגעבען דעם פערשטארבענעם דעם לעצטען כבוד און אנטײלצונעהמען אין דער לויה, וואס קומט פאר הײנט, מאנטאג, דעם 23. דעצ. ד.י. 1 א זײגער בײטאג פון טרויער-הויז, פאלודניאווע 11.
די פערוואלטונג פון שנײדער-צעך
3341 אין לאדז, פיעטריקאווער 20.

Dr. med. **H. KRAUSKOPF**
אקושעריע און פרוי ען-קראנקהײטען
צעגעלניאנא 45, טעל. 113-47
נעמט אן פון 4 ביז 7 אין אוונד.

Dr. med. **H. Lubicz**
צעגעלניאנא 43, טעל. 41-32
[illegible]

כעמיש-באקטעריאלאגישע לאבאראטאריע
מאגיסטער נ. שאץ
פעטריקאווער 37, 2. שט., פראנט.
[illegible] פון קאל, אורין, לייכעץ א. אז. וו
אורין-אנאליז – 4 זל.

דעם חבר
יוסף סטרוגאטש און פרוי
אונדזער מיטגעפיל
משה ציטרינאווסקי און פרוי.

נאך קורצע און שווערע לײדען איז געשטארבען אין עלטער פון 51 יאהר אונזער חשובער און איבערגעגעבענער גבאי פון בית הכנסת זאכאדניא 42 נ״ע
ירחמיאל ב״ר עקיבא מנחם ז״ל צימערמאן
צו דער לויה, וואס קומט פאר הײנט, מאנטאג, כ״א כסלו תר״ץ, 1 א זײגער מיטאג פון טרויער-הויז, פאלודניאווא 11, ווערען געבעטען אלע מתפללים אבצוגעבען דעם נפטר דעם לעצטען כבוד, וועגען וואס ס'טײלען מיט אין גרויס צער
די גבאים פון דער „חברה חײטים", זאכאדניא 42

מײן טיפסטען מיטגעפיהל דריק איך אויס מײן חבר און פרײנד **מרדכי טאגעליכט**, צוליב'ן טויט פון זײן
פאטער נ. ע.
המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
נתן הימעל.

קריז בעוואפנונגען ביז'ן יאהר 1936

פינף מלוכות וועלען זיך איינבריינגען 1200 מיליאן דאלאר

וואשינגטאן, 22 (ספ. טעל.) אין דער לאנדאנער קאנפערענץ וועגען ים־ענטוואפנונג וועט די אמעריקאנער רעגירונג בעניין איהר פארשלאג, אז ביז'ן יאהר 1936 זאל געמאכט א הפסקה אין די בעוואפנונגען. אזוי ווי ענגלאנד און יאפאן זענען דערויף מסכים, וועט דער פארשלאג אויף זיכער אדורכגעהען. די פינף פעראינטערעסירטע מלוכות (אמעריקא, ענגלאנד, יאפאן, פראנקרייך און איטאליען) וועלען זיך אויף דעם אופן איינבריינגען א סומע פון 1200 מיליאן דאלאר.

איבערגעריסען די טעלעפאן־פערבינדונג

צווישען סולעיובעק אין בעלוועדער

ווארשא, 22 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אומבעקאנטע פערזאנען האבען בעשעדיגט די טעלעפאנישע פערבינדונג צווישען בעלוועדער און סולעיובעק (וואו ס'געפינט זיך פילסודסקי'ס וואוינונג). אין דער געגענד פון רעמבערטאוו זענען אונטערגעהאקט די סלופעס, וואס דינען פאר א ספעציעלער טעלעפאן־פערבינדונג צווישען סולעיובעק און בעלוועדער.

ווער האט בעקומען חלקים פון פארצעלירטער ערד?

אנ'ענטפער פון רעפ. קוואפינסקי צום ג. מינ. מאראטשעווסקי

אין נעכטיגען „ראבאטניק" געפינען מיר פאל־גענדען אינטערעסאנטען בריף פון פ.פ.ס'ישען רעפוטאט יאן קוואפינסקי.

„דער ה' אינזשיניער יענדרושעי מאראטשעווסקי (געוו. מיניסטער) וועלכער בעווייזט פיל פובליציסטישע האפערונגקייט און א פולשטענדיגען מאנגעל פון אמת־געפיהל, האט אין „פשעגלאנד" נ. 544 פון 15־טען דעצעמבער ר. י. ערקלערט, אז איך האב כלומרשט רעצידירט, ווען מ'זאל אפגעבען חלקים פון די פאלווארקען, וואס ווערען פארצעלירט.

אזוי ווי איך האב גראד פאר זיך די רשימה פון די פערזאנען, וועלכע האבען די ראזיגע חלקים בעקומען, דערפאר וועל איך זיך ערלויבען, כדי צו העלפען דעם ה' מאראטשעווסקי אויסצורעכענען זייערע נעמען:

1) יוזעף פילסודסקי, 2) יוזעף האלער, 3) ראמאן דמאווסקי, 4) סטעפאן פיערנאצקי, 5) ראזשאר מושניצקי, 6) לוציאן זשעליגאווסקי, 7) אלעקסאנדער פריסטאר, 8) מיעטשיסלאוו וויסלאוך, 9) דאניעל קאנאזשעווסקי, 10) מיכאל טאקאזשעווסקי און פיל אנדערע.

אויב ה' מאראטשעווסקי וואלט דאס פערלאנגט קאן איך אין דעם נאהענטסטען נומער „ראבאטניק" אנגעבען א גרעסערע ליסטע פון הויכגעשטעלטע פערזאנען, וועלכע מ'האט בעשאנקען מיט חלקים.

איך מוז פעסטשטעלען, אז די דערמאהנטע פערזאנען האבען דערהאלטען די חלקים אהן מיין הילף, ווייל איך, אויף וויפיל איך וואלט געהאט א השפעה אויפ'ן צוטיילען די חלקים, וואלט איך זיכער נעטון אלצדינג, אז די חלקים זאלען בעקומען די פויערים, וואס האבען גאר נישט ארער האבען ווייניג ערד".

ארעסטירט אנ'עקספעדיטאר פון טייוועלס־מאשינען

בארדא, 22 (ספ. טעל.) דא האט מען ארעסטירט אנ'עקספעדיטאר פון פאקעטען, וועלכע האבען ענטהאלטען טייוועלס־מאשינען. 4 נייע מאשינען זענען דערגאנגען צו די אדרעסאטען, 2 האבען אויפגעריסען, האבען אבער קיין שאדען נישט אנגעמאכט, ווייל די אדרעסאטען האט מען בעצייטענס געווארענט. אנדערע צוויי האבען עקספלאדירט און שווער־פערוואונדעט די פערזאנען, וועלכע האבען די פאקעטען דערהאלטען. סך־הכל האט דער זעלבער עקספעדיטאר ארויסגעשיקט 9 טייוועלס־מאשינען, פון וועלכע 7 האבען אויפגעריסען און פערוואונדעט 5 פערזאן.

סענסאציאנעלער ארטיקל פון מוסאליני'ן

דער איטאליענישער דיקטאטאר קריטיקירט די ארדנונג אין פראנקרייך

פאריז, 21 (ספ. טעל.) די צייטונג „לי־בערטא" פערעפענטליכט א סענסאציאנעלען ארטיקעל פון מוסאליני'ן וועגען די איצטיגע פאליטישע פערהעלטנישען אין פראנקרייך.

מוסאליני שרייבט:

„זייט א לענגערע צייט רעגירט אין פראנקרייך א מאדנע קאמבינאציע פון רעכטע, צענטער און א טייל לינקע. צווישען דעם איצטיגען קאבינעט פון טארדיע און דעם פריהערדיגען איז פערהאן בלויז א קליינער אונטערשיד. ער שטעהט דעריבער בכלל די פראגע, צי איז געווען א ממשות'דיגע כבה צו ענדערן די רעגירונג, אויב טארדיע וועט פיהרען דיזעלבע פאליטיק, וואס פואנקערע און בריאן וועט אין גארנישט ענדערן זיין ליניע? צי וואס האט מען געענדערט די רעגירונג, אויב אלץ בלייבט ביים אלטען? די פ־אבעס צו שאפען א קאבינעט פון דאלאדיע זענען זיך נישט בעגאנגען אהן קאמישע עפיזאדען, ווייל מ'האט נישט געקאנט דורכקומען ביים צוטיילען די טעקעס. אט די טרויעריגע ערשיינונג איז געווען איינע פון די הויפט סבות, פארוואס דער פאשיזם האט גענומען די מאכט אין איטאליען.

קאנפערענץ פון „ארט" אין מאסקווע

אינטערעסאנטע בעריכטען וועגען דער לאגע פון דער יודישער בעפעלקערונג

מאסקווע (יט"א) דא איז אפגעהאלטען געווארען א דרייטאגיגע קאנפערענץ פון „ארט" אין רוסלאנד, אין וועלכער עס האבען זיך בעטייליגט ד"ר סינגאלאווסקי פון צענטראלען „ארט"־פערבאנד אין בערלין, ד"ר צענגעלניצקי, דער בעפולמעכטיגטער פון „ארט" אין ראטען־פערבאנד און אלע פעראנטווארטליכע בעאמטע פון „ארט" אין ווייס־רוסלאנד און אוקראינע.

ד"ר צענגעלניצקי האט אין א לענגערען בעריכט וועגען דער לאגע פון די דעקלאסירטע יודען, וואס זענען געווארען האנדווערקער, זיך אבגעשטעלט אויף דער פרייטער הילף, וואס אמעריקא האט געגעבען דעם „ארט" אין רוסלאנד. ביז־איצט זענען דורך דעם „ארט" שוין פונאנדערגעטיילט געווארען צו קרובים אין ראטען־פערבאנד קרוב פינף טויזענד מאשינען, וועלכע זענען איינגעקויפט געווארען דורך דעם „ארט"־פערבאנד אויף זיינע מיטלען. 1300 מאשינען זענען אנגעקומען פון אמעריקאנער קרובים דורך דעם „ארט" און 200 אלטע מאשינען זענען רעמאנטירט געווארען מיט דער הילף פון די פאנדען, וואס די „נעציינג־קאמפאניע" האט געשאפען פאר דעם צוועק אין אמעריקא, אויסער דעם זענען דורך דעם „ארט" פונאנדערגעטיילט געווארען אין ראטען־פערבאנד דריי מיליאן נאדלען.

פון בעריכט איז ווייטער געווען צו זעהען, אז אין משך פון פערגאנגענעם יאהר האט דער „ארט" אין ראטען־פערבאנד געגרינדעט אכט גרויסע ארטעלען אין באברויסק, מינסק, קיעוו, באגוסלאוו, באר, פראסקוראוו, ארעס און האמעל, און די דאזיגע ארטעלען ארבייטען איצט הונדערטער יודישע דעקלאסירטע.

אנ'אינטערעסאנטען בעריכט האט די קאנפערענץ אויסגעהערט וועגען דער טעטיגקייט, וואס דער „ארט" פיהרט אין זיינע קאלאניעס אין ארעסער און אין 1־טען מאי־ראיאנען. די יודישע קאלאניעס פון „ארט" אין 1־טען מאי ראיאן זענען דורך דער רעגירונג אנערקענט געווארען אלס די בעסטע אין דעם גאנצען ראיאן. כאטש די קאלאניעס האבען היינטיגעס יאהר איבערגעלעבט זעהר שווערע צייטען, פונדעסטוועגען ענטוויקלען זיי זיך זעהר גוט, נישט בלויז אויפ'ן געביט פון דער ערד־ארבייט, נאר אויך אויפ'ן געביט פון וויינגערטנעריי און שאף. אין די „ארט"־קאלאניעס לעבען איצט 2500 יודישע פאמיליעס.

אין ווייס־רוסלאנד האט דער „ארט" פערגרעסערט זיין טעטיגקייט אין מינסקער, באברויסקער און מאהילעווער ראיאנען. די אגראנאמען פון „ארט" ווערען דורך דער ווייסרוסישער רעגירונג בעטראכט אלס די בעסטע עקספערטען און זיי ווערען דערפאר צוגעצויגען צו אלגעמיינע רעגירונגס־ארבייט. דאס העלפט זעהר פיל צו פערגרינגערען די שווערע לאגע פון די יודען אין די ווייסרוסישע שטעט און שטעטלעך. צוליב דער נייער אגראר־רעפארם אין ווייס־רוסלאנד, איז אויך פערהאן א האפנונג, אז יודען וועלען דארט איצט בעקומען נייע ערד.

די קאנפערענץ האט אויך אויסגעהערט א צאהל אינטערעסאנטע בעריכטען וועגען דער קאאפעראטיווער הילף, וואס דער „ארט" גיט אין ראטען־פערבאנד די דעקלאסירטע יודען און וועגען דער אלגעמיינער לאגע אין די שטעטלעך.

די קאנפערענץ האט אויך אויסגעהערט און בעשטעטיגט די נייע טעטיגקייט פון דעם „ארט" צו געבען טעכנישע בעריינונג די געהעזענע הענדלער, וועלכע זענען געווארען האנדווערקער און אנשטעלען פאר זיי ספעציעלע אינסטרוקטארען וואס זאלען זיי לערנען ווי צו בעגעהען זיך מיט א מאשין.

א „וואונדערבארער" דאקטאר

וואס קאן נישט לעזען און נישט שרייבען

בידגאשטש, 22 (ספ. טעל.) דא איז ארעסטירט געווארען א געוויסער אנטאני זבאראלסקי, 29 י. א, וועלכער איז דורך א גאנצער רייהע געריכטען ארומגעזוכט געווארען אלס שווינדלער, וואס פלעגט זיך אויסגעבען פאר א דאקטאר. זבאראלסקי בעזיצט נישט קיין שום בילדונג, ער קאן אפילו נישט ליינען און שרייבען, און דאך האבען זיך געפונען גלויביגע, וואס פלעגען זיך ביי איהם היילען דורך זיינע „וואונדערליכע" מיטלען און ביי וועלכע ער האט אויף אזא אופן אויסגענארט געלד. דער שווינדלער פלעגט ארומפאהרען איבער דערפער און שטעטלעך און שפעקולירענדיג אויף דער פינסטערקייט פון מענשען פלעגט ער זיך ווערבירען פאציענטען.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן.
גאסטראלען פון אונזערע געסט און אמעריקאנער קינסטלערין
בערטא זאסלאווסקא שלמה הערשקאוויטש און לעאן געטליבערמאן
היינט, מאנטאג, דעם 23־טען, 9 אוונט — גרויסע פאפולערע פארשטעלונג
פון 1 זל. ביז 2.50 זל. די אין לאדז בעליבטע פיעסע
„הערס, זיסע הערס"
אין 3 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון ראזענבערג
הויפט־ראלען: „לענא"—זאסלאווסקא; „מישא"—געטליבערמאן; „מלך ווען"—הערשקאוויטש.
מיטוואך, דעם 25־טען און דאנערשטאג, דעם 26־טען דעצ. 9 א זייגער אין אוונט
פרעמיערע — צום ערשטען מאל אין לאדז דער גרעסטער שלאגער! — פרעמיערע
„די גלאקען פון סיביר"
אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון רייזעלמאן. הויפט־ראלען: „לאה"—זאסלאווסקא. „הערשעל"—געטליבערמאן, „סאשקע"—הערשקאוויטש.
אין 3 אקט קומט פאר א גרויסע ראבארעט. עס ווערט געזונגען רוסישע געזאנגס־נומערן. בערטא זאסלאווסקא און ה' לייבאוויטש וועלען טאנצען א נייעם טאנץ.
מיטוואך, דעם 25־טען, 4 א זייגער נאכמ. צו ביליגע פרייזען
דער גאלדענער שידוך
אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון מ. שווארץ
הויפט־ראלען: ליזא—זסלאווסקא, דזשו—געטליבערמאן, פיליפ—הערשקאוויטש
דאנערשטאג, 4 נאכמיטאג צו ביליגע פרייזען די שטארק בעליבטע פיעסע
די פרוי פון דער גאס
אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון ה. מילער
הויפט־ראלען: „אנא" — זאסלאווסקא, „פרעדי־נאנד"—געטליבערמאן, פראנק—הערשקאוויטש.
ס'נעמט אנטייל (לויט א.ב.) פרויען: בעזמאן, מאכאראווסקא, נערה, פאדערמאן. מענער: אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, גוטמאן, האמבורגער, מאכאראווסקי, ניידויז, פאלאנסקי, ראקאוו.
אדמיניסטראטאר: ס. ארנוואלד. מוזיקאלישער לייטער: ל. זעלמאן.

אקירזשנער־מאשין
אין גוטען צושטאנד ביליג צו פערקויפען.
צו ערפאהרען קאנסטאנטינער 20, וו. 64.

DR. MED.
L. Pikielny
אוראלאג
ספעציעל־ארצט פאר נירען, בלאז און הארן־קראנקייטען
8 NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעהמט אן פון 4—7 אוונט.
צוריקגעקעהרט.

צאהן־ארצט
St. Gelberg
וואוינט יעצט
Zawadzka 14, tel. 108-33
נעהמט אן פון 10—2 און פון 4—7.

א לאנגיעהריגער געוועזענער
געריכטס־סעקרעטאר
שרייבט אלערליי בישעס און קלאגעס, קלויזולעס און זאבעזפיעטשע־ניעס אין אלע שטעדט פון פוילען.
א גוטער ספעציאליסט אין מיליטער־ענינים
B. MANN, Piotrkowska 10.

כ'קויף און פערקויף
מעבעל
דיוואנעס, פעלצען, ניי־מאשינען, גארדעראבען, סאמאווארען א.ז.וו. און צאהל די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן, נארוטאוויטשא 19
איז מעבעל־געוועלב
(פריוואט־וואוינונג: שענקיעוויטשא 29)
ביי מיר איז שטענדיג דא פערשידענע געניצטע מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

Dr. med.
J. Sadokierski
סטאמאטאלאג
ספעציעל־ארצט פאר מויל־ און קיפער־כירורגיע
צאהנפלייש־ קראנקהייטען
ווענטגען־דיאגנאסטיק. נעהמט אן פון 3—7.
פעטריקאווער 164, טעל. 27-83

שרפה אויף ניי-ציגעל-גאס 26

גרויסע פאניק צווישען די שכנים פון הויז

(2) נעכטען אינדערפריה האבען די איינוואוינער פון נאווא-ציעגעלניאנא 26 בעמערקט, ווי פון הויז-קעלער רייסט זיך ארויס א רויך. מ'האט באלד אלארמירט די פייערלעשער אין ס'האט זיך ארויסגעוויזען, אז דאס ברענען אלטע זאכען, וואס זענען געווען אנגעזאמעלט אין קעלער.

דער שטיקענדער רויך האט אנגעהויבען אריינצודרינגען אויף די טרעפ און אין די דירות, און צווישען די שכנים איז אויסגעבראכען א מורא'דיגע פאניק. פרויען האבען גע'חלש'ט, מענער האבען געהאקט שויבען, וועלענדיג ראטעווען דורך די פענסטער זייער האב און גוטס.

ערשט האלב 11 איז געלונגען דאס פייער צו פארלעשען. די שרפה איז ענטשטאנען צוליב דעם, וואס איין שכן האט אין קעלער, וואו ס'איז געלעגען האלץ און קוילען, איבערגעקערט א ברענענדיג ליכט.

אין אמעריקא איז ער א מיליאנער

און אין לאדז הונגערן זיין פרוי און קינדער

אין קאכאנובעק איז פערהאן א הויז, העט פערמאגס הויז, וואו זיינען געפונען א באך איבער קאפ א סך דאכלאזע, הויפטזעכליך ענונות מיט קליינע קינדער.

אין דעם הויז וואוינט אויך די עגונה פר. מ. מיט 5 מינדעריעהריגע קינדער. דער מאן האט זי פערלאזט פאר דער מלחמה. עס זענען געגאנגען קלאנגען, אז מען האט איהם געזעהן, ווער אין בראזיליען, ווער אין ארגענטינא און ענדליך אין אמעריקא.

די פרוי מיט די קינדער זענען ממש געשטארבען פון הונגער. מען האט זיך א לענגערע צייט דערנעהרט דערפון, וואס די מוטער מיט די קינדער פלעגען אויפקויפען קארטאפעל-שאלעכטס אין שטאט און פערקויפען. אפט אבער פלעגען זיי קיין אנדערע ברירה נישט האבען און אפקאכען אביסעל קארטאפעל-שאלעכטס אויך פאר זיך. לעצטענס האט זיך די לאגע פון דער משפחה נאך פיל פערערגערט, ווייל די קינדער האבען נישט געקענט געהן פעררינען. זיי האבען קיין שיך נישט געהאט.

אין די גרויסע צרות האט די פרוי עפעס דערהערט וועגען דער עמיגראציאנס געזעלשאפט „יעאס" און אויף יעדען פאל אריינגעגאנגען בעטען, מען זאל זיך פעראינטערעסירען און אויפזוכען איהר מאן.

דער „יעאס" האט זיך מיט איהר ענין פעראינטערעסירט און זיך דערוויסט סענסאציאנעלע זאכען: דער פאטער פון די פארוועסע, נאקעטע און הונגעריגע קינדער איז אין אמעריקא א מולטי-מיליאנער, אנ'איינהאבער פון אויטא-ווארשטאטען און פון א גאנצע רייה הייזער אין ניו-יארק.

עס פערשטעהט זיך, אז די לאגע פון דער אומגליקליכער משפחה אין קאכאנובקע וועט זיך איצט איננאנצען ענדערען.

שטיצט דעם קאמף געגען שווינדזוכט!

קויפט די אנטישווינדזוכט-אפצייכנונגען!

צוויי סיבות קענען ברענגען דערצו, אז א מענש זאל קראנק ווערען אויף שווינדזוכט: ערשטענס ווען א מיקראב פון דער קראנקהייט קריגט זיך אריין אין ארגאניזם, און צווייטענס, ווען דער ארגאניזם איז געניינט צו דער קראנק.

אין די גרויסע שטעט זאפט מען אין זיך אריין פיל מיקראבען, וועלכע עס אטעמען ארויס די פיל קראנקע אויף שווינדזוכט. צום גליק ווירקען נישט אלע מיקראבען אויף אלע ארגאניזמען. ווארימקייט און זון פערניכטען די אנשטעקענדיגע מיקראבען. אלזא זון, פרישע לופט און ריינקייט — דאס זענען די מיטהעלפער פון מענשליכען ארגאניזם געגען דער שרעקליכער קראנקהייט.

די שווינדזוכט מיקראבען זענען זעהר פערשפרייט אין דער לופט, דער קראנקער אויף שווינדזוכט פערשפרייט די מיקראבען דורך הוסטען, שנייען, ניסען, ווען ער קושט זיינע ליבע און נאהענטע, ווען ער טרינקט און עסט פון די זעלבע טעלער, לעפעל, גלעזער א. ד. ג. ווען די מיקראבען טרוקענען און הויבען זיי זיך אין דער לופטען מיט'ן שטויב, דער ווינט צוטראגט זיי אין אלע זייטען.

דער נישט בעוואוסטזיניגער קראנקער איז גאר געפעהרליך פאר די ארומיגע, ער פערשפרייט ארום זיך די קראנק און ווייסט אפילו נישט דערפון.

דעם קאמף מיט שווינדזוכט דארף מען שטיצען אויף צוויי לאזונגען:

דער קראנקער זאל קיינעם נישט אנשטעקען!

דער געזונטער זאל זיך בעמיהען נישט אנצושטעקען זיך!

שטיצט דעם קאמף מיט דער שווינדזוכט!

קויפט די אנטישווינדזוכט-אפצייכנונגען!

כאלופניקעס שאפען א צעך

אינטערן פארזיץ פון פרעזעס פון שניידער-מייסטער-פעראיין, ה' איצקאוויטש איז שבת אינגער פארגעקומען אין איינעגעם לאקאל, אליא 1-טער מאי 2 א מיטינג וועגען צעכען-געזעץ.

דער מיטינג איז גערופען געווארען, כדי אויפצוקלערען די ברייטע מאסען כאלופניקעס אויף דער סכנה, וואס זיי דראהט אויב זיי וועלען נישט בעך ווייזען די צעכען-קארטען.

מיט אנ'אויספיהרליכען רעפעראט וועגען צעך און זיין בעדייטונג פאר'ן יודישען האנדווערקער איז ארויסגעטרעטען ראטס. ארח. וויצמאן. דער רעדנער האט אנגעוויזען, אז אויסער די שלעכטע זייטען פון געזעץ, וואס זענען געווארען אין דער זייט פון די יודישע האנדווערקער פערמאגט דאס געזעץ אויך גוטע זייטען, וועלכע דארפען רעגולירען די מלאכה אין פוילען. דער רעדנער רופט די מאסען האנדווערקער צו ארגאניזירען זיך אין א צעך און אויסנוצען דאס געזעץ לטובת דער יודישער מלאכה.

פרעזעס ראראשיצקי ווענדעט זיך צו די מיטגלידער זיי זאלען נישט לאזען פאלען זייער ארגאניזאציע אין אזא סכנה'דיגע צייט, ווי עס איז איצט פאר'ן יודישען כאלופניק.

די ה"ה: גושיבאווסקי, שפיטאלסקי, בלאר א. אנר. רופען די מיטגלידער צו שטארקען זייער ארגאניזאציע און עס ווערט אנגענומען א רעזאלוציע צו שאפען א צעך, וואו ער זאל אריינגעצויגען ווערען די גרויסע מאסען כאלופניקעס פון אונזער שטאט.

פער'עקשנ'טע זעלבסטמערדערין

12-יאהריג מיידעל שלינגט אראפ א נאדעל

מיט א קורצער צייט צוריק האבען מיר געמאלדען וועגען דער 12-יעהריגער יאנינא קראיעווסקא (6 שרפיען 96), וועלכע האט צוליב נויט געפרובט בעגעהן זעלבסטמארד איינשניידענדיג מיט א מעסער דעם האלז. די פאגאטאוויע האט דעמאלס אפגעראטעוועט די יוגענדליכע זעלבסטמערדערין.

דאס לעבען איז אבער נישט געווארען מילדער צו דעם אונגליקליכען קינד און זי האט בעשלאסען איבערצוחזר'ן איהר פערצווייפעלטען שריט. נעכטען האט מען דאס קינד געפונען אין שרעקליכע יסורים: זי האט וועלענדיג זיך נעהמען דאס לעבען, אראפגעשלינגען א נאדעל. די פאגאטאוויע האט זי אפגעפיהרט אין שפיטאל.

מעלדונג

צו די וואהלען פון דעלעגאטען צום 9. ציוניסטישען לאנד-צוזאמענפאהר.

די וואהל-קאמיסיע מאכט בעקאנט, אז די וועהלער-רשימות געפינען אויסגעלעגט אין ציוניסטישען ביורא ביז צום 24. ה. ח. אין משך פון דער צייט קאנען די וואהל-בערעכטיגטע מיטגלידער פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע קאנטראלירען זייער וואהל-רעכט און אריינטראגען רעקלאמאציעס.

די וואהל-קאמיסיע.

א טראגיש-אומגעקומענער איז זיך נוקם אין זיין איידעם

אויסערגעוועהנליכע פאסירונג איז אשוויענצים

גאנץ אויבערשלעזיען קאכט איצט מיט א אויסערגעוועהנליכע געשיכטע, וואס האט פאסירט מיט א קאטאוויצער סוחר אין אשוויענצים.

מיט א צייט צוריק איז דער איינוואוינער פון טשעכיש-טעשען ה' אלי' וועקסבערג ארונטער געפאלען אונטער די רעדער פון א לויפענדען צוג און איז אויפ'ן ארט דערהרג'עט געווארען.

דער טראגיש-פערשטארבענער וועקסבערג האט איבערגעלאזט אנ'איידעם, וועלכער איז א טאג נאך דער חתונה אוועק פון זיין יונגען ווייבעל קיין קאטאוויץ, וואו ער'פערגעסט אנ'אום'חן אויף איהר.

ווען קרובים און בעקאנטע זענען צוגעשטאנען צו איהם, אז ער זאל צוריק געהן וואוינען מיט זיין פרוי, האט ער דערויף געזאגט:

— אויב מ'וועט מיר נישט געבען קיין 1000 דאלאר וויל איך פון איהר נישט הערען!

א לאנגע צייט האט געדויערט ביז די פאמיליע וועקסבערג האבען די דאזיגע שווערע סומע צונויפגעשטעלט, און ווען ס'איז געקומען דער מזל'דיגער טאג און מען האט געפאדערט פון דעם „תכשיט", אז ער בעקומט די סומע פון 1000 דאלאר, אבי ער זאל צוריקפאהרען צו זיין פרוי, האט ער נאך מיט מעהר הוצפה געזאגט:

— איצט קאסט עס 3000 דאלאר, אז נישט וועט דערפון גארנישט ווערען!

די עלטערען פונ'ם ווייבעל האבען מיט גרויס עגמת נפש געמוזט צוריקפאהרען אהיים קיין טשעכיש טעשען מיט גארנישט. און זייער טאכטער איז ווייטער געבליבען א לעבעדיגע עגונה, וואַרום אויך קיין גט האט ער איהר נישט געוואלט געבען.

פאריגען זונטאג איז דער איידעם געפאהרען געשעפטליך קיין אשוויענצים. ווען ער איז אויסגעשלאפען ביינאכט אין האטעל איז איהם געקומען צו חלום זיין שווער אלי' וועקסבערג און צו איהם געזאגט:

— ווען דו וועסט נישט צוריקפאהרען צו מיין טאכטער קיין טשעכיש-טעשען דערשטיק איך דיך זאפארט!

אויפשטעהענדיג אינדערפריה האט זיך דער בעל-החלום אויסגעלאכט פון דער גאנצער געשיכטע און זיך דערפון גארנישט געמאכט. ער האט בלויז וועגען דעם דערצעהלט זיינע חברים.

אויפ'ן דריטען טאג איז ה' וו. געשטארבען. אין דער שטאט אשוועניצים האט זיין טויט געמאכט א דערשיטערענדען איינדרוק.

איצט וועט דאס יונגע ווייבעל מוזען האבען חליצה פון דעם פערשטארבענעם ברודער. אבער ווי מען שמועסט, איילט זיך דער לעצטער צו ערפילען זיין פליכט, ווייל ער האט מורא, אז ס'זאל איהם נישט טרעפען דערזעלבער גורל, וואס זיין ברודער.

„די מערטירער זענען ביי אונז הייליג"

שארפער אינצידענט צווישען הארי סאקער און דעם פארשטעהער פון דער א"י-רעגירונג

ירושלים, 22 (יט"א טעלעגראפיש).

די בריטישע אויספארשונגס-קאמיסיע האט היינט אויסגעפארשט דעם מיטגליד פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע הארי סאקער. די קאמיסיע האט איהם געשטעלט א רייה פראגען. סער בעטערטאן (קאנסערוואטיסט) פרעגט דעם עדות, צי וואלט נישט לויט זיין מיינונג געווען א חוב פון דער רעגירונג צו פערווערען יודען קויפען ערד, אויב ס'וואלט נישט געווען גענוג ערד פאר די אראבער.

סאקער: דאס וואלט געווען א ספעציעלע עולה געגען די יודען, דאס וואלט געווען געגען מאנדאט.

ארח. סטאקער לייענט א רעזאלוציע פון ציוניסטישען קאנגרעס אין ציריך, אין וועלכער עס ווערט פעסטגעשטעלט, אז די יודען וועלען בעזעהל'ט ביי די רעגירונגס-ארבייט.

ארח. סאקער: די ווירטשאפטליכע פאליטיק אין א"י איז א שלעכטע. מיר שטרעבען צו העכערע ארבייטסלוינען פאר דער ארבייטערשאפט סיי יודישער, סיי אראבישער, די רעגירונג נעהמט אן נאר די בילינגערע ארבייטס-הענד — די אראבער.

ארח. סטאקער לייענט דאן אנ'אויסצוג פון א צווייטער רעזאלוציע, אין וועלכער ס'ווערט געפאדערט, אז טויזענדער יודישע עמיגראנטען זאלען קומען קיין א"י.

ארח. סאקער: מיר שטרעבען אריינצוברענגען אזוי פיל עמיגראנטען, וויפיל ס'איז נויטיג פאר דער ווירטשאפט אין א"י. מיר שיקען נישט קיין עמיגראנטען אויף גאטס בערגאט.

ארח. סטאקער: נעהמט איהר נישט אין אכט, אז מ'דארף איבערלאזען ארט פאר די אראבער?

סאקער: דאס איז א זאך פון דער רעגירונג און פון די אראבער און נישט פון די יודען.

אר. סטאקער: צי איז מיסטער היימסאן (הויכער בעאמטער אין רעפארטאמענט פאר עמיגראציע) א ציוניסט?

סאקער: ניין. ער איז אמאל געווען א ציוניסט. איהר וואלט געטון זעהר גוט, ווען איהר וואלט אליין איהם דאס פרעגען.

סער מערימאן רעדט נאכאמאל וועגען דעם קאנפליקט ביים כותל-מערבי. ער ענטפערט אויף דער בעשולדיגונג, וואס איז געמאכט געווארען ד"ר ברוידע אויף דער קאמיסיע, בעת ער האט געזאגט, אז ביים כותל פערפליכטעט דער „סטאטוס קוא". סער מערימאן לייענט א מעמאריאל פון קאלאנעל קיש צום הויך-קאמיסאר טשענסעלאר, דארט ווערט אנגעוויזען, אז די בוי-ארבייטען ביים כותל בעדייטען א ברוך פונ'ם סטאטוס-קווא. דאס בעווייזט, אז דער סטאטוס-קווא איז פערפליכטענד.

דער פארשטעהער פון דער רעגירונג ארח. פרידי ערקלערט, אז טשענסעלאר האט איבערגעגעבען דעם הויפט-מופטי, אז מ'האט זיך געווענדעט צו די רבנים, אז זיי זאלען בעווייזען די יודישע רעכט אויפ'ן כותל-מערבי פון די טערקישע צייטען. די רבנים האבען קיין בעווייזען נישט צוגעשטעלט, ווייזט אויס, אז זיי האבען נישט געהאט קיין בעווייזען.

סאקער: די רבנים וואלטען געברענגט בעווייזען. זיי האבען אבער מורא געהאט, אז די אראבער וועלען פערלאנגען א געשריבענעם געזעץ און איהר ווייסט דאך, אז אין טערקיי איז דאס געשריבענע עפעס אנדערש געווען, ווי דאס פאקטישע.

ארח. פרידי האלט זיך בעת דער אויספארשונג אזוי ווי ער וואלט נישט געווען דער פארשטעהער פון דער רעגירונג, נאר פון אראבישען צד. ער דערמאהנט סאקערס ווערטער בעת'ן פריהערדיגען פערהער, אז יודען מיידען אויס צו רעדען וועגען די קרבנות, בעת די אונרוהען.

סאקער: ווייל די מערטירער זענען פאר אונז א הייליגטום.

ארח. פרידי: דאס איז א רעזולטאט פון אייער פאליטיק.

סאקער, אויפגערעגט: עס איז אינטערעסאנט צו הערען אזא מיינונג פון א רעגירונגס-פארשטעהער, דאס ווערט אויך אויף איבער פערשריבען אין מיין זכרון.

סער מערימאן: איך אויך.

ארח. פרידי: איהר וועט מיך נישט אפשרעקען מיט אייערע אויסרופען!

האפריק מארים (ליבעראל) זאגט צו סאקער: איהר מעגט עס געדענקען, אבער אהן קאמענטארען.

סאקער: איך ציה צוריק מיין בעמערקונג.

ארח. פרידי: צי זענען פערהאן מעסינג ציוניסטען?!

סאקער: יא.

ארח. פרידי לייענט דאן אנ'אויסצוג פון א רעזאלוציע פון ארמיניסטראטיווען ראט פון דער יודישער אגענץ, אין וועלכען ס'ווערט געפאדערט רעכט זיך צו בעטייליגען ביים צוזאמענשטעלען דעם פערזאנאל פון די רעגירונגס-בעאמטע.

סאקער: דאס איז א פרינציפ ביים אויסוועהלען בעאמטע.

ארח. פרידי שטעלט נאך דעם עדות אייניגע פראגען, למשל, צי ער איז אנ'ארטאדאקס, וויפיל מאל ער איז געווען ביים כותל א. אז. וו.

סאקער ענטפערט לאקאניש.

צום סוף חזר'ט איבער ארח. פרידי ווייצמאנ'ס ווערטער, אז אין משך פון 5 יאהר וועלען קיין א"י איינוואנדערען 100 טויזענד יודען. ער דערמאהנט אויך ווייצמאנס אונצופרידענהייט מיט דער א"י-רעגירונג.

סאקער: די ציוניסטישע לייטונג וואלט, אז די איצטיגע א"י-רעגירונג האט נישט געשטרעבט צו פערוואנדלען א"י אין א נאציאנאלע היים פאר יודען. די יודען האבען פון איהר נישט בעקומען קיין בארען, זי האט שטארק בעגרענעצט די יודישע עמיגראציע.

אויף דער זיצונג איז אויך געקומען צו א דיסקוסיע וועגען יט"א.

מארגען וועט פערהערט ווערען הרב סלאנים פון חברון. ווי בעוואוסט, זענען אין חברון ערמארדעט געווארען זיין זוהן, שנור און אייניקעל.

אונטערשטיצונגען פאר'ן טויטען סעזאן

(2) ווי מיר ווערען געוואויר, וועלען די סעזאן-ארבייטער היי-יאהר האבען דאס רעכט צו בעקומען אונטערשטיצונגען פון פאנד פאר ארבייטסלאזע אין דער צייט פון טויטען סעזאן, ד.ה. פון 15-טען דעצעמבער ד. י. ביז'ן 1-טען מערץ 1930.

די טראדיציאנעלע חנוכה-פייערונג אין דער ווילקער שוהל

די טראדיציאנעלע חנוכה-פייערונג אין דער ווילקער שוהל האט ארויסגערופען א גרויסע פעראינטערעסירונג און דער בילעטען-פערקויף איז זעהר א גוטער.

די פערזאמלונג פון טישלער, שניצער און דרעקסלער

אויף דער נעכטיגער פערזאמלונג, וואס איז פארגעקומען אין טישלער פעראיין, פאלודניאווא 4 אונטער'ן פארזיץ פון ה' כאלמסקי איז אויסגעהערט געווארען די רעפעראטען פון פארזיצענדער ה' כאלמסקי, דירעקטאר ארדינאנס, קאנטאר און קאפלאוויטש. צום סוף איז בעשלאסען געווארען זוי אמשארפסטען צו פראטעסטירען געגען די פאר טישלער, וועלכע האבען ארויסגעלאזט א אויפרוף אין גאס מיט'ן ציל צו צוברעכען דעם אלטען פעראיין און אויך דעם נייעם געשאפענעם צעך, זיי ווערען גצשטעמפעלט אלס שונאים פון פעראיין.

די פערזאמלונג בלייבט טריי דעם ניי-געשאפענעם צעך פון טישלער, שניצער, און דרעקסלער אויף פאלודניאווא 4.

געהיימנישפולע שמד-געשיכטע אין לובלין

די 17-יעהריגע משומדת'טע אונטער'ן שוץ פון א גלח. — איהר וידוי אין ארימען ווארשטאט פון א יודישען שוסטער. — פערגאנגענעם מאנטאג האט דער לובלינער ראבינאט זי צוריק מגייר געווען אין דער אנוועזענהייט פון איהרע עלטערן

מיט עטליכע חדשים צוריק האט מען אין א קאשטשאל אין לובלין אפגעשמדט א מינר-יעהריג יודיש מיידעל. מען האט נישט געוואוסט דעם נאמען פון מיידעל, און די גאנצע זאך איז געבליבען א געהיימניש.

ערשט אין די לעצטע וואכען איז גאנץ צופעליג אויסגעקלערט געווארען יענע געהיימנישפולע שמד-געשיכטע. אין דער שטיל איז דורך עטליכע פשוטע מענשען דורכגעפיהרט געווארען א אקציע, וועלכע האט זיך פערענדיגט דערמיט, או יענע מינר-יעהריגע משומדת איז צו איהר פרייד און צו דער פרייד פון איהרע עלטערן צוריק אריבער צום יודענטום און אבגעפאהרען צוריק אהיים צו איהרע עלטערן.

אויף סמאשיצא גאס אין ווארשטאט פון א יודישען שוסטער פלעגט פון צייט צו צייט אריינקומען א יונגע פריילין, וועלכע האט דארטען פערראכטען איהרע שיך. די פריילין ארעלא ראמינקא, האט צוגעצויגען די אויפמערקזאמקייט פון שוסטער צוליב איהר יודיש פנים און איינמאל האט ער אפילו געוואגט צו מאכען איהר א קאמפלימענט, אז „זי זעהט אויס ווי א יודישקע". ארעלא ראמינקא האט דערויף געענטפערט מיט א געלעכטער: „וואס א יוד קען איינפאלען".

הערענדיג, או דער שוסטער רופט זיין טעכטערעל — פראניע, האט ארעלא געזאגט צו איהם טענות, פארוואס ער, א יוד, זאל זיין טעכטערעל רופען מיט א נישט יודישען נאמען. ארעלא האט זיך פון שוסטערס „קאמפלימענטען" נישט בעליידיגט, פערקעהרט זי איז געווארען דארט א אפטער גאסט. דער שוסטער איז דאס געווארען אויפפאלענד ווייל זי פלעגט זיך אויסזוכען פערשידענע אויסריידען, כדי צו קומען צום שוסטער און דארט א ביסעל שמועסען.

דער שוסטער האט שוין געוואוסט, אז ארעלא ארבייט אין די שאריטקעס אלס קראנקען-פלעגערין און אויך אלס אקושערקע. דאך פלעגט זי טראגען צוריסענע שיך און אריסע קליידער.

איינער אזא וויזיט אין שוסטערס ווארשטאט איז אויסגעפאלען פריטאג פאר ליכט צינדען.

ביים אפנעהמען די שיך האט ארעלא דערהערט ווי דעם שוסטערס פרוי זאגט צו איהר מאן: „פארטיג זיך אב שנעלער, ווייל איך געה שוין בענשען ליכט". ארעלא האט אבגענומען איהרע שיך, בעצאהלט עטליכע זלאטעס און געבליבען שטעהען, ערקלערענדיג, אז זי מוז זיך א ווילע אפרוהען.

דער שוסטער האט איהר דערלאנגט א שטוהל און א ווילע ארויס פון ווארשטאט. ארעלא האט זיך אוועקגעזעצט, אראבגעלאזט דעם קאפ און ווי געווארט אויף עפעס מיט א נזאלדינער שפאנונג.

דעם שוסטערס פרוי האט דערווייל אנגעצונדען די ליכט. פלוצלונג האט זי דערהערט א שטיל שלוכצען און ווען זי האט זיך אומגעקוקט האט זי דערזעהען ווי ארעלא וויינט ספאזמאטיש.

די פרוי מיט'ן מאן האבען זיך בעמיהט איהר צו בערוהיגען, גענומען זיך פרעגען, וואס מיט איהר געשעהט, אבער וואס מעהר מען האט איהר געפרעגט אלס שטארקער זענען געווארען איהרע ספאזמען לאנג האט געדויערט ביז האט פאר-פאלק האט איהר בערוהיגט און דערנאך האט ארעלא פלוצלונג גענומען רעדען אויף יודיש.

— אוי ליבע מענשען, איהר ווייסט דאך גאר נישט וואס מיט מיר געשעהט.

זי האט אבער בלויז בעוויזען ארויסצורעדען עטליכע ווערטער און זי איז געפאלען אין חלשות.

ביסלעכווייז האט ארעלע דערצעהלט, אז זי איז א משומדת און אז געשמדט האט מען איהר אין קאשטשאל אויף בערנארינסקא גאס, אז געשמדט איז זי ערשט פון 14-טען אויגוסט אן און אז נישט קיין קריסטליכער קאכאנעק האט איהר געטריבען צו ענטלויפען פון איהרע עלטערען, נאר אז אזוי האט זי געהאנדעלט אונטער דער ווירקונג פון א גלח, וועלכער האט געוואלט בלויז „ראטעווען" איהר נשמה און אז דעם וועג קיין לובלין האט זי, מיט דער הילף פון וועלבען גלח, דורכגעמאכט דורך רוים, ראנציג און ווארשא.

(סוף מארגען).

צו די יודישע ארבייטער און פאלקס-מאסען אין אמעריקא

אויפרוף פ. ז. דער צענטראלער יודישער שול ארגאניזאציע

די יודישע שול-ארגאניזאציע (ציש"א) אין דער פוילישער רעפובליק ווענדעט זיך יודער מיט א רוף צו אייך וועגען אונטערשטיצונג, יועגען הילף.

מיר דעלעגירען צו אייך צוויי מיטגלידער פון אונזער הויפט-פערוואלטונג די ח"ח יעקב פאט און נ. בוקסבוים און רעכענען אויף אייער ווארעמע אויפנאמע פאר זיי ווי פאר פארשטעהער פון אונזער מאדערנער שול-בעוועגונג פון קנאפע 250 אנשטאלטען מיט איבער 25 טויזענד שילער.

גורל-טעג לעבט איצט איבער די יודיש-וועלטליכע שול אין פוילען. 15 יאהר דויערט שוין די שווערע מלחמה פון אונזער שול פאר עקזיסטענץ. מיט אידעאליזם און מסירת נפש איז אויסגעבויט געווארען דער ראויכער גרויסער שיינער קולטור בנין. אבער וואס טיפער אונזער ארבייט ווערט איינגעווארצעלט אין לעבען, אלץ פרענענדיגער ווערט די שנאה פון אונזערע פיינט.

זיי האבען דערפיהלט, אז יודיש-וועלטליכע שול בעדייט אומפוי פון אונזער לעבען אויף נייע גייסטיגע יסודות, הייסט דערציהען א פרייען קאמפסדוסטיגען מענשען, אז יודיש-וועלטליכע שול הייסט צוטרייסלען און פעריאגען העם מיטע אטערליכען שימעל פון דער יודישער גאס; אז יודיש-וועלטליכע שול איז די שטארקסטע קולטור-דעראבערונג פון די יודישע ארבייטענדיגע מאסען אויף'ן וועג צו זייער בעפרייאונג; אז די יודיש-וועלטליכע שול איז בעד האפטען אין איהר ארבייט מיט די אוניווערסאלע אידעאלען פון דער ארבייטענדיגער מענשהייט. און אלע פיינט פון פרייען געדאנק האבען זיך צוזאמענגענומען אין א קרייץ-צוג קעגען דער נייער יודישער שול שטורמענדיג די שטארקסטע פעסטונג פון פרייהייט און וועלטליכקייט אין יודישען לעבען.

ועגוג צו דערמאנען בלויז איין פאקט — דעם שענדליכען בעשלוס פון דער גרעסטער קהלה אין פוילען פון ווארשא צו לאזען אהן שום סובסידיע די יודיש-וועלטליכע שולען, ווייל די קהלה שטיצען בלויז רעליגיעזע דערציהונגס-אנשטאלטען, ווייל זי וויל דערהאלטען ביים לעבען דעם אלטפרענקישען חדר, די אפשטארבענדיגע תלמוד-תורה. פאר דעם הטון האלטען די קהלה פיהרער, איז געזונטער א חדר, איידער א מאדערנע שול, מיט וועלטליכער בילדונג.

די יודישע רעאקציע געהט האנד ביי האנד מיט די געטרייע שותפים מצד דער פוילישער רעאקציע. די גאנצע 15 יאהר, זינט די שול עקזיסטירט טוט די רעגירונג און אלע רעאקציאנערע כחות אין לאנד, אלץ, וואס מעגליך, כדי אומצוברענגען די נייע יודישע שול.

יאהרען פון גרויזאמע רדיפות האט הינטער זיך די יונגע יודיש-וועלטליכע שול. די מלוכה-קאסע איז געשלאסען פאר יודישע שולען. די קאמונאלע קאסעס געבען נאר קארגע הילף. אין ים פון רעכטלאזיקייט און נויט זוכט מען אונז צו דערטרינקען. דער יודישער לעהרער און שול-טוער, די יודישע ארבייטער און פאלקס-מאסען, די גרויסע מאסע עלטערן — האבען אבער ביז יעצט זיגרייך אפגעשלאסען די כוואליעס פון שנאה, גזירות און ארימקייט.

אונזערע דעלעגאטען וועלען אייך ברענגען דעם לעבעדיגען גרוס פון אונזער ארבייט. זיי וועלען אייך ברענגען דעם צער פון צעהנדליגער טויזענטער יודישע פאלקס-קינדער, וואס זענען נע ונד אין די פרעמדע לערן-אנשטאלטען, ארער וואס זענען אינגאנצען בערויבט פון זייער רעכט אויף בילדונג און דערציהונג. זיי וועלען אבער גלייכצייטיג ברענגען די פרייד פון די 25 טויזענד קינדער אין די יודיש-וועלטליכע שולען. זיי וועלען אויך ברענגען די התלהבות פונ'ם יודישען פאלקס-לעהרער, די טרייהייט אן גרענגיצען פון די יודישע מאסען.

מיר האפען, מיר זענען זיכער, אז איהר וועט אונזער דעלעגאציע העלפען אין איהר גרויסער שליחות צו פערפעסטיגען דעם באזיס פון אונזער שול. די איצטיגע שלאכט, די גרויסע כחות-פערלעסטונג איז נישט נאר אונזער זאך, נאר אויך א ערע. אונזער נצחון איז אויך אייער דעראבערונג ס'איז דער קאמף פאר ליכט און וויסען אין יודישען לעבען!

אמאהרען זענט איהר געווען די פאקטישע מיטבויער און שותפים פון אונזער ארבייט. נישט איין מאל האט אונז אייער בריוערליכע האנט געשטארקט אויך אין איצטיגען מאמענט האט איהר ארויסגעוויזען בעגייסטערונג און צוגעבונדענקייט צו אונזער שול. ווייסען מיר דעריבער, אז צוזאמען מיט אונז וועט איהר אויסרופען:

— דער הייזטיגער שטורם אויף דער יודיש-וועלטליכער שול מוז אפגעשלאגען ווערען!

— זאל לעבען די יודיש-וועלטליכע שול!

הויפט-פערוואלטונג פון י. ש. א.

פארזיצער: י. לעשצינסקי

וויצע-פארזיצער: זרבבל.

ש. איידעלמאן (לאדז), ש. גאלדמאן (ביאליסטאק), לייוויק הארעס, ש. זאנאן, נ. זאלצמאן, ש. זוסמאן, ד"ר מ. זילבערפארב, כהן-ווירבילי (ווילנע), י. ליכטענשטיין (לאדז), י. לעוו, מ. מענאכאוויסקי (בריסק), פ. מענדעלסאן, ח. ש. קאזראן, ד"ר י. קרוק. י. ראזען, אננא ראזענטאל (ווילנע), ד"ר צ. שאבאד (ווילנע).

ווארשא — דעצעמבער 1929.

מוזיקאלישע נאטיצען

אדא סארי

אייביג איז ארא סארי'ס אויפטריט א יום-טוב, דען ווער איז דען נאך אזוי אומשטאנד אלעמען, מוזיקאלישע, ווי נישט מוזיקאלישע צוהערער צו ענטציקען, ווי די הויך-מוזיקאלישע און דורכדריגענדע פון די העכסט-וואקאלע קינסטלערישע קונסטור ארא סארי?!

דאס דערמאנטע איז געוואגט געווארען אין אלגעמיין וועגען ארא סארי, ווען זי זינגט אפילו נישט אינגאנצען ווי ארא סארי, איצט שטעלט זיך פאר, אז ארא סארי זינגט יא, ווי ארא סארי מיט דער גאנצער התלהבות, מיט איהר גאנצען קינסטלערישען ברען און ווען אויף איהר ליכטיג-הערליכער שטימע איז נישט פערהאנגען דער מינדסטער פלעק און איז דערצו נאך גוט געשטימט!

אין דער לאגע און אין דער שטימונג האבען מיר איהר געהערט אויפ'ן לעצטען קאנצערט, יערעס יאהר, יערע אריע האט ארויסגערופען ביים צוהערער אנ'ענטציקונגס-געפיהל, מ'האט זיך געוואונדערט, נישט ווייסענדיג, וואס מען זאל פריהער בעוואונדערען: איהר זילבער-קלארע, ווי אונטער א עקטרישען שיין בליטשענדע ברילאנט-שטימע, צי איהר אוים גלויבען אטעם-טעכניק, צי גאר איהר נאטירליכער קאלאראטור מיט וועלכען די בעוואונדערט נישט נאר פראסטע בעל-ורדמ'ס (דען קאלאראטור איז דאך נאר סוף-כל-סוף א קיצעל-ארטיקעל פאר לאיקער) נאר איהר, ארא סארי'ס אינדיווידועלע קונסטרייכע קאלאראטור, וואס מוז און געפעלט אפילו די פיינסטע מוזיקאלישע נשמה?

דאס זענען נאכנישט איהרע אלע מעלות, וועלכע מען ווייסט נישט דעטייל צו בעוואונדערען אין אלגעמיין האט מען דעם איצטיגען מאל ארא סארי בעוואונדערט און בעוואונדערט, ווייל דאס מאל, איבערראשענד מיר האט זיך ארא סארי אליין איבערשטיגען.

זאל מען אונטערשטרייכען וועלכע לידער און אריען ארא סארי האט אין איהר איצטיגען לעצטען פראגראם בעסער געזונגען, „לאקמע" קאראלאווישע לידער, צי גאר די רוסישע לידער? — אז סך-הכל בלייבט נאר די פראגע, וואס פון איהר פראגראם איז שלעכט געווען?!

דעריבער מוז דער לעצטער ארא סארי'ס קאנצערט ביי אונז, וועלכער איז געווען אזוי גלענצענד און אזוי הערליך געלונגען בעצייכענט ווערען אלס איינער פון די בעסטע פון איהרע קאנצערטען.

אויף דעם פרעהען מיר זיך בעוונדער, ווייל ארא סארי איז אונזער שוועסטער, און די פרייד ברענגט אונז צו דער הייטערער שטימונג נאכצוערצעהלען א געשפרעך פון א פאלקס-מענש וועלכער לויפט אין איילעניש, בעת דער פויזע, פון דער גאלעריע און פאלט מיט אימפעט ארויף אויף מיר:

— פאניע ד—סקי, ווי געפעלט אייך איהר „האלז"?

לכתחילה האב איך גארנישט פערשטאנען, וואס ער מיינט און איהם געענטפערט, אז איך האב נאר געהערט איהר זינגען און ווייניג געקוקט אויף איהר האלז, נאר ווען ער האט מיר איינמאל און א צווייט מאל געשטעלט די פראגע, האב איך פערשטאנען, אז דאס מיינט ער איהר קאלאראטור און מיט ערשטוינונג האט ער געקוקט אויף מיר, וואס איך שפרינג נישט מיט מיט איהם פון התלהבות.

דער דערמאנטער געשפרעך כאראקטעריזירט אונז אמבעסטען, וואסארע ווירקונג ארא סארי מאכט אויף יעדען איינעם פון פערשידענע איהרע צוהערער-קלאסען.

מיעטשיסלאוו גאמולקא

א קינד פון אונזער שטאט, וועלכעס איז עלול מיט דער צייט צו פערשאפען כבוד זיין געבורטשטאט.

נישט קוקענדיג אויף זיין יונגען עלטער, איז ער שוין א בעדייטענדער פיאניסט; גרויסע טעכניק, שפרודעלנדע מוזיקאלישע געפיהלען, ריטמיקמאס און וואס און שוין גארנישט יוגענדליכע מוזיקאלישע אויפפאסונג.

דאס דערמאנטע פיהלט מען פון אלע זיינע דורך איהם געשפילטע קאמפאזיציעס יא'יף זיין ערשטען עפענטליכען רעסיטאל. און די קאמפאזיציעס זענען נישט געווען לייכטע וועלכע? באך, בעטהאווען, סקריאבין און אנדערע — דאס זענען ווערק מיט גאר א גרויסען פלוס פאר א יונגען דעביוטאנט.

און אינטערפרעטירענדיג די דערמאהנטע ווערק מיט כמעט אלע פיאניסטישע מעלות וויזען דעם דעם יונגען קינסטלער און האפנונג אויף א גרויסער מוזיקאלישער קאריערע.

מיר ווינשען דעם יונגען קינסטלער צו פערפאלקומען זיין שטודיום און נישט בלייבען אויף די איצטיגע לאורען און א גרויסען ערפאלג אין דער צוקונפט.

D—ski.

יורידישע עצות

אין דער דאזיגער אפטיילונג גיט די רעדאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט" אנטווארטען אויף יורידישע פראגען, וואס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאן

יורידישע אפטיילונג פון „נייעם פאלקסבלאט".

בעם דורכשיקען אנ'אנפראגע אויף א יורידישע עצה, דארף מען צולייגען דעם קופאן מיט דער דאטע פון טאג, ווען די אנפראגע ווערט ארײנגעשיקט. אויף אנפראגען אהן קופאן, וועט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

10117. ב. ג.

א בעפאלמעכטיגטער, אלס איינס, צי ס'האנדעלט זיך וועגען אנ'אדוואקאט, צי וועגען א פריוואטער פערזאן, האט דאס רעכט צו רעזיגנירען פון דער בעפאלמעכטיגונג.

ער האט נאר נישט דאס רעכט צו אנגאזשירען זיך אלס בעפאלמעכטיגטער פון געגנערישען צד.

10118. א טרייען לעזער פון זשיראמסקיענא

אין פרט פון פערקלאגען א געריכטס-דעציזיע וועגען א זאבעזפיעטשעניע איז פאראן א גרויסער אונטערשיד צווישען דער רעכטליכער לאגע פון א בעל-חוב און א תובע.

אנ'אנקלאגע מצד א בעל חוב קעגען א זאבעזפיעטשעניע האלט נישט אפ דאס אויספיהרען פון דער זאבעזפיעטשעניע

דאס דערלאנגען אנ'אנקלאגע מצד א תובע אויף א דעציזיע, לויט וועלכער א זאבעזפיעטשעניע ווערט אראפגענומען, האלט דאגעגען יא איין די זאבעזפיעטשעניע.

10119. יעקב אבר.

איהר האט א פנים נישט ריכטיג פערשטאנען די אינטענץ פון דער נאטיק, אויב איהר מיינט, אז ס'איז פערעפענטליכט געווארען א ספעציעלע פעראָרדנונג, לויט וועלכער אלע ארימע קליינהענדלער זענען בעפרייט פון דער פליכט אויסצוקויפען פאטענטען אויפ'ן קומענדען יאהר.

קיין שום נייע פעראָרדנונג אין דעם זין איז לעצטענס נישט פערעפענטליכט געווארען.

וואהרשיינליך האנדעלט זיך דא וועגען דער שוין לאנג בעקאנטער פארשריפט, אז די קליינהענדלער, וועלכע זענען ביכולת צו בעווייזען, אז דאס אויסקויפען א פאטענט קאן רואינירען זייערע אונטערנעהמונגען, קאנען זיך ווענדען מיט מאטיווירטע בקשות צו דער שטייער-מאכט און די שטייער-מאכט איז בערופען אזעלכע קליינהענדלער צו בעפרייען פון דער פליכט אויסצוקויפען פאטענטען.

10120. א לענטשיצער לעזער.

אנ'אנקלאגע וועגען א בעליידיגונג ווערט פערעלטערט נאכ'ן יאהר.

צו משפט'ען א פערברעך איז בערופען נאר דאס געריכט, אין ראיאן פון וועלכען דאס פערברעכען איז פארגעקומען.

מען קאן נישט דערלאנגען קיין אפעלאציע אויף אנ'אורטייל ביז 3 טעג אומבעדינגטען ארעסט און אויף א געלד-שטראף ביז 150 זל. אומאפהענגיג פון טערמין, אויף וועלכען די געלד-שטראף ווערט פערביטען מיט ארעסט.

10121 ש. גרינבערג פון פיעטשאווא:

וועגען אזא צייגניש דארף מען זיך ווענדען אין דער שטעטישער סטאראסטווא. ס'איז אבער א פראגע צו דער ענין וועט זיך לאזען ערלעדיגען אין פעטענט'ס אפוועזענהייט.

10122 א קליינהענדלער פון קאלבאכ'ס גאס:

מען מעג אפטרעטען א וועקסל דורך א זשירא אויך נאכ'ן פראטעסט, אין אזא פאל פערלירט אבער די זשירא דעם אזוי גערופענעם וועקסלגיבער און ער קען שוין ממילא נישט פארזעהען ווערען מיט א קלאוזול.

10123 א לעזער פון פאמארסקא גאס:

דער גאנצער חשבון שטימט נישט, ווייל דער יסוד איז א פאלשער.

די פראפארציע 266 זל. 100 רובל איז מאסגעבענד בלויז ביי דירה-געלד, וואס שייך דאגעגען אנדערע פריוואט-רעכטליכע בעדינגונגען ווי צב"ש דאס וואלאריזירען א פאר-מלחמה'דיגען היפאטעק-חוב גילט אנ'אנדערע פערהעלטניש און נעמליך: 1 זל.: 0,375 רובל אדער פערשטענדליכער פאר יעדער 375 רובל 1,000 זלאטעס.

10124 לאקאטארען פון נאווא צעגעלנ. 22:

די לאקאטארען פון אלטען הויז דארפען פאר אזא אינסטאלאציע נישט צאהלען.

דער סכסוך דארף אויף א געריכטליכען אופן ערלעדיגט ווערען.

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז. 23 דעצעמבער 1929

דער לעצטער פרוב

צו דער נאמינאציע פון פראפ. בארטעל

די נאמינאציע פון פראפ. בארטעל אלס פרעמיער-מיניסטער איז נישט געווען גאנץ אומגעריכט, הגם די דאזיגע נאמינאציע איז נישט געווען זיכער נאך אינ'ם לעצטען טאג, ווען זי איז בעשלאסען. ס'איז פאר קיינעם נישט געווען קיין סוד, אז פראפ. בארטעל האט געשטעלט בעדינגונגען, און ס'איז דעריבער קלאהר, אז אויב די נאמינאציע איז געשעהן און פראפ. בארטעל האט אנגענומען די מיסיע צו שאפען דעם נייעם קאבינעט, וועט ער איהם שאפען לויט זיין פראגראם, וואס איז א געוויסע קאנצעסיע פאר דער אפאזיציע.

די ידיעה וועגען דער נאמינאציע האט אין די פאליטישע קרייזען געמאכט זעהר א שטארקען רושם. די נאמינאציע ווערט בעטראכט, אלס דער לעצטער פרוב דורכצופיהרען אין פארלאמענט די קאנסטיטוציע-ענדערונג. אין די דאזיגע קרייזען האלט מען אויך, אז פראפ. בארטעל איז מעהר גענייגט אויף אדורכצופיהרען דעם ביודזשעט, ווי דאס וואלט געקענט טון די רעגירונג פון שוויטאלסקי. לויט ידיעות פון לעמבערג זאל פראפ. בארטעל באלד נאך זיין קומען קיין ווארשא אנהויבען די אונטערהאנדלונגען מיט די קאנדידאטען אויף מיניסטארען. מ'רעכענט, אז דער צוזאמענשטעל פונ'ם מיניסטארען-קאבינעט וועט זיך נישט פיל ענדערען פונ'ם פריהערדיגען. כמעט אלע פריהערדיגע מיניסטארען וועלען פערהאלטען זייערע פארטפעלען.

פראפ. בארטעל געניסט פון אן איינגעהויערען צוטרוי ביים מלוכה פרעזידענט און מארשאלעק פילסודסקי. ווען אין אפריל איז אין בעלוועדער איינגעארדענט געווארען א געזעגנונגס-כייבוד לכבוד פראפ. בארטעל, האט מארשאלעק פילסודסקי אין זיין געזעגנונגס-ווארט געזאגט צו. אנד:

— אין די לעצטע יאהרען ביזט געווען דער, וואס האט מיר געהאלפען אין פיל ענינים. וואס איך האב אדורכגעמאכט. איין זאך פון די, וואס דו האסט אדורכגעפיהרט — די טעכניק פון דער מלוכה-ארבייט — איז געווארען פיל העכער, ווי זי איז געווען ביז דיר. ס'קען זיין, אז די דערשאצט נישט די גרויסע מלוכה-בעדייטונג פון דער דורכגעפיהרטער ארבייט. דו פאהרסט אוועק, כדי זיך צו היילען, ווען דו וועסט געזונט ווערען, וועסטו זיך אומקערען צו אונז, ווי אן אייגענער ווי א קאלעגע".

און איצט — גיט צו דער סאנאטארישער „עקספרעס פאראני" — קומט דער צוריקקעהר און דאס לאנד וועט בעגריסען דעם פרעמיער מיט פרייד און בטחון.

ארומרעדענדיג די נאמינאציע, שרייבט דער ארגאן פון דער סאנאציע „גאזעטא פאלסקא" אינ'ם לייט-ארטיקעל אונטער דער איבערשריפט „אונזער סוד":

„מיר האבען געצייגט פוילען, אז טראץ דער אלטער פראקטיק האבען מיר בעוויזען צו קאנצענטרירען ארום זיך מענשען לויט די מאמענטען, וועלכע פערגייניגען זיי, און נישט, וואס ס'צוטיילט זיי, דען נאר אויף אזא אופן קען מען רעאליזירען אלגעמיינע צילען. אין דעם ליגט דער סוד דערפון, וואס מיר וואקסען און ווירקען, הגם מיר זענען נישט קיין מאריאנעטקעס, וואס זענען אויסגעשטאלטעט לויט אן אייגהייטליכער פארם. דאס איז דער סוד, וואס איז אזוי פשוט, און וועלכען ס'קען נישט בעגרייפען די אפאזיציע".

אבער די אפאזיציע, ווי ס'זעהט אויס, פערשטעהט דוקא יא דעם סוד. אזוי האלט דער „קוריער ווארשאווסקי", אז הגם מ'רעדט שטענדיג, אז וויכטיג נישט ווער עס טוט, נאר ווי אזוי ס'ווערט געטון, איז אבער זיכער, אז דער אויסוואהל פון מענשען וועט אונז מעהר זאגען וועגען דער ריכטונג פון דער נייער רעגירונג, ווי איהר נייע דעקלאראציע.

דעריבער איז פערשטענדליך — פיהרט אויס דער „ק. וו." — אז די געזעלשאפט וועט אונטעמען די בעשטימונג פון פראפ. בארטעל מיט א נעוויסען רעזערוו. מ'האט געקענט רעכענען, אז דער מלוכה-פרעזידענט וועט אויס'ן אמט אויסוועהלען א פערזאן, וואס א'ז נישט געווען פערמישט אין פאליטישע קאמפען, און וועט מיט זיין פערזאן און אויטאריטעט צוריק אויפשטעלען די נארמאלע בעציהונגען מיט דער מלוכה-מאכט, און דורכפיהרען די קאנסטיטוציע-רעפארם אינ'ם גייסט, וואס פליסט ארויס פון דער 10-יאהריגער פראקטיק.

אנדערש שאצט אפ די סיטואציע דער ארגאן פון פ.פ.ס. דער „ראבאטניק".

„מיר ווייסען נישט — שרייבט די צייטונג — ווי אזוי ס'וועט אויסזעהען דער נייער צוזאמענשטעל פון קאבינעט. איינס איז אבער קלאר — דאס צוריקקעהרען זיך פון פראפ. בארטעל שליסט דעם קורצען פעריאד פון דער אלמעכטיגקייט פון דער פאלקאוויקעס-גרופע, וואס איהר סימבאל איז געווען שוויטאלסקי בשותפות מיט די ה"ה פיעראצקי, סלאוועק און פריסטאר.

דער דאזיגער פעריאד האט געבראכט מיט זיך: די פערשארפונג פון פאליטישען קאמף; די פערטיפונג פון די ווירטשאפטליכע שוועריגקייטען; דאס אפטערע בענוצען דעמאראליזירענדע מעטאדען, וואס אנארכיזירען די געזעלשאפט; פולע אומבעהאלפענקייט בנוגע די גרויסע אויפגאבען, וואס שטעהען פאר פוילען".

און די צייטונג פיהרט אויס:

„דאס לאנד וועט אויסטייטשען די דעציזיע פונ'ם מלוכה-פרעזידענט, אלס א דורכפאל פון פאלקאוויקעס-סיסטעם; אלס א זיג פון דער קאנסטיטוציע און געזעצליכקייט.

דעם ערשטען זיים א רייה חדשים, אבער מ'דארף — פערענדיגט די צייטונג — אז פון דעם זאלען אויך געמאכט ווערען די נויטיגע אויספיהרונגען.

דער בריף

וועגן דער באלפור-דעקלאראציע

פיר זענען זיי געווען, וועלכע האבען ארגאניזירט און אדורכגעפיהרט דעם גרויסען זיג פון ענגלאנד אינ'ם וועלט-קריג. און זיי זענען עס געווען אויך די, וואס האבען אויסגעארבייט און אדורכגעפיהרט אין מיניסטארען-ראט דעם בעשלוס און איהם פערעפענטליכט. דער דאזיגער היסטארישער בעשלוס איז עס געווען דער צוזאג אויפצובויען א יודישע נאציאנאלע היים אין א"י און ער איז אריין אין דער געשיכטע אונטער'ן נאמען „באלפור-דעקלאראציע". די פיר זענען געווען דער דאמאלסדיגער פרעמיער לאיד דושארזש, דער אויסערן-מיניסטער באלפור און גענעראל סמוטס, דער איצטיגער ענגלישער גובערנאטאר פון דרום-אפריקע, וואס ווערט בעטראכט פאר איינעם פון די מאדערנסטע בעדייטענסטע פאליטיקער אין ענגלאנד. דער פערטער איז געווען סיר סיקעס, וואס לעבט שוין נישט היינט. ווען נאך לאנגע בעראטונגען האט דער מיניסטארען-קאבינעט ענדליך אנגענומען דעם טעקסט פון דער באלפור-דעקלאראציע, האט סיר סיקעס געאיילט צו די פארשטעהער פון די ציוניסטען, און זיי מיטגעטיילט די בשורה: „ס'איז געבוירען געווארען א יונגעל"...

און איצט זענען געקומען די 3 לעבעדיגע אין דערמאנען דער ענגלישער רעגירונג וועגען דעם געהרען-פליכט, וואס גרויס-בריטאניען האט אויף זיך גענומען.

די דאזיגע דריי גרויסע מלוכה-לייט האבען פערעפענטליכט אן אפענעם בריף צו דער איצטיגער רעגירונג, און ווי יעדער דיפלאמאטישער דאקומענט, איז ער אביסעל נישט קלאר. אינ'ם בריף ווערט בולט פעסטגעשטעלט, אז די ארבייט, וואס ענגלאנד האט אויסגעפיהרט נאכ'ן קריג האט נישט געגעבען קיין צופרידענשטעלענדע רעזולטאטען, און ס'ווערט פאלד געמאכט די הנהגה, אז, צוליב נישט פעסטגעשטעלטע סבות האט זיך ארויסגעשטעלט אונמעגליך ארורכצופיהרען די אנגעצייכענטע פאליטיק.

אבער די מלוכה-לייט פארערען. זיי שטעלען פעסט, אז אונזערע פערפליכטונגען זענען נישט צווייטייטיג, און כדי אויסצופיהרען זיי נעמען איז נויטיג א נייע ארגאניזאציע פונ'ם ארמיניסטראציע-אפאראט", און אין דער רעארגאניזאציע פונ'ם אדמיניסטראציע-אפאראט וואלט מען געזעהען א בעווייז, אז גרויס-בריטאניען ציהט זיך נישט צוריק פון די פערפליכטונגען וואס זי האט אויף זיך גענומען.

דער בריף פערענדיגט זיך מיט דער פאדערונג ארויסצושיקען א רעגירונגס-קאמיסיע, וואס זאל געגוי אויספארשען די איצטיגע לאגע אין א"י. די דאזיגע פאדערונג זעהט אויס צו זיין געריכטעט געגען דער איצטיגער אויספארשונגס-קאמיסיע אין א"י. די אלטע פאליטיקער האבען ווארשיינליך דערפיהלט, אז דארט איז עפעס נישט אלץ אין ארדנונג, און אז מ'וועט דארפען זיך מעהר פערטיפען אינ'ם ענין.

דער אפענער בריף פון די דריי גרויסע ענגלישע מלוכה-מענער, וועלכע זענען נאך ווייטער פאליטיש טעטיג, וועט קענען זיין ברענגען צו א גרינדליכער און פרינציפיעלער ענדערונג אין די בעציהונגען, און מ'דארף ערווארטען אויך אקטיווע שריט מצד דער איצטיגער רעגירונג פון מאקראנאלד וועלכע יעצט מוזען די זארג פאר א יודישען א"י אוועקשטעלען צווישען איהרע ערנסטע אויפגאבען. זי וועט מוזען אויסזוכען א בעסערען קאמפלעט מענשען, וועמען זי זאל אנפערטרויען צו רעגירען מיט פאלעסטינא, און די דאזיגע נייע מענשען וועלען מוזען בעקומען קלארע און בולטע אינסטרוקציעס, אז דער מאנדאט איז דער גרונד-געזעץ, וועלכען קיין שום בעאמטער טאר נישט גרינגשעצען אדער אומגעהן.

און נאך א זאך וועלען מוזען פערשטעהען די בעאמטע: זייט די באלפור-דעקלאראציע איז געגעבען געווארען, איז זי פון א מתנה געווארען א קאנטראקט, וואס פערפליכטעט ביידע צדדים. גרויס-בריטאניען איז שוין נישט די אליין הערשערין און אויסטייטשערין פון איהם: דאס געהערט אין א גלייכער מאס אויך דעם צווייטען קאנטראגענט — דער יודישער אגענץ.

נ. ד.

—=]O[=—

רבנים-קאנפערענץ אין ליטע

קאוונע (יט"א) דא איז געעפענט געווארען די אל-ליטווישע רבנים-קאנפערענץ, וואס איז צונויפגערופען געווארע ונטער'ן דרוק פון דער רעגירונג, וואס פאדערט צו מאכען א רבנישען ראט אלס א מלוכה'שע אינסטיטוציע. אין דער קאנפערענץ בעטייליגען זיך 150 רבנים פון אלע טיילען פון לאנד. אויף דער קאנפערענץ האט געהאלטען א בעגריסונגס-רעדע דער מיניסטער פאר רעליגיעזע ענינים.

Dr. med.

B. Robinzon

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען

פעטריקאווער 10, טעל. 131-86

נעמט אן פון 8-9½ פריה און פון 3½-4½ נאכם.

אנ'אלגעמיין יודיש פראבלעם

וואו געפינט זיך דער צענטער פון סטודענטישען אנטיסעמיטיזם

(ספעציעל פאר'ן „נייעס פאלקסבלאט")

דער פאקט, וואס די אנטיסעמיטישע עקסצעסען אין די אוניווערזיטעטען און אנדערע הויכשולען קומען פאר אזוי רעגעלמעסיג כמעט צוויי מאל א יאהר אלס א גלייכצייטיגע סעריע אין די זעלבע לענדער פון מיטעל-אייראפע, מזרח-אייראפע און דרום-אייראפע האט שוין לאנג ארויסגערופען דעם חשד, אז דאס זענען נישט קיין צופעליגע, ספאראדישע אויסברוכען אהן א צוזאמענהאנג מיטאנאנד.

היינט איז קיין ספק נישט מעהר, אז אלע די ערשיינונגען און די גאנצע בעוועגונג האבען זייער אויסגאנגס-פונקט פון א איינהייטליכען ארגאניזירטען צענטער מיט ספעציעלע קאמאנדעס צו דעם צוועק.

מ'מוז מאכען דער יודישער סטודענטשאפט אנ'עפענטליכען פארוואורף, פארוואס זי האט זיך דורך אלע לעצטע יאהרען בעגנוגענט בלויז מיט שטילע השערות און מיט געוועזען חשד אין אזא הויכוויכטיגער פראגע, וועלכע האט שוין לאנג אויפגעהערט זיין נאר א סטודענטען-פראבלעם, זייענדיג היינט פאקטיש א צענטראלער כלל-יודישער קערן-פראבלעם פון העכסטער קולטורעלער און סאציאלער בעדייטונג. צייט גענוג געווען ביז היינט אויספארשען אלע געהיימע קאנאלען פון דער דאזיגער אנטיסעמיטישער בעוועגונג, וואס בעהערשט כמעט האלב אייראפא (קיין רוסלאנד אפילו האט זיך די שטראמונג אויך שוין אריינגעריסען) און אויסגעפינען איהר גייסטיגען אדער ארגאניזאטארישען צענטרום. אבער נאך מעהר תרעומות מוז מען האבען צו די גרויסע יודישע ארגאניזאציעס, וואס האבען נישט פיל פריהער דערקענט די פולע וואגיקייט פון אזא פראבלעם, איבערלאזענדיג עס פולקאם אין רשות פון דער שטודירענדער יודישער יוגענד אויסצוקומען און ראנגלען זיך דערמיט ווי מיט די הונדערטער אנדערע לאקאלע און טעגליכע צרות פון דער יודישער סטודענטענשאפט.

ערשט אין די לעצטע טעג, נאכדעם ווי די אנטיסעמיטישע כוואליע האט זיך אויסגעגאסען אזוי ברייט פונאנדערגעגאסען איבער די הויפט-אוניווערזיטעטס-שטעט פון אזוי פיל לענדער, האבען זיך אויך פיהרענדע יודישע ארגאניזאציעס אנגעהויבען שטארקער אינטערעסירען און פערטיפען אין דער בעוועגונג ווי איבער א וויכטיגער כלל-יודישער פראגע. נאציאנאלע און אינטערנאציאנאלע יודישע קערפערשאפטען און ארגאניזאציעס האבען זיך געשטעלט אין פערבינדונג מיט דער יודישער סטודענטענשאפט אין די שייכותדיגע לענדער, פרי אויספארשען די ווארצלען די צענטערן, די אינציאטארען און די אינטערעסענטען פון דער אנטיסעמיטישער הויכשולען-בעוועגונג מיט איהר ברייטען איבערשטאטליכען פראנט.

פערהאן א מיינונג, אז די מאטיווען און מאטארען פון דער גאנצער בעוועגונג זענען בעיקר ראסען-אנטיסעמיטיזם און איהרע איניציאטארען זיצען אין דער האקענקרייצלערישער פארטיי. דאס הייסט ביי די נאציאנאל-סאציאליסטישע און פאשיסטישע גרופירונגען פון אלטען דייטשען שפראך-געביט. דאס האלט געהייסען אין דייטשלאנד (בעיקר בייערן, עסטרייך, טשעכא-סלאוואקיי, לפי זה ווערט בעהויפטעט, אז דער צענטער פון אייראפעאישען סטודענטען-אנטיסעמיטיזם געפינט זיך אין אלע אדער איז. מינכען אדער טאקע אין די ביידע שטעט צוזאמען. פאקטיש האט די יודישע סטודענטענשאפט אין פראג געוויסע בעווייזען, אז אין די טשעכאסלאוואקישע הויכשולען זענען דאסמאל די אומרוהען ארגאניזירט געווארען דורך ספעציעלע שליחים, וואס זענען געקומען פון וויען און פון דייטשלאנד. אין ביידע אונגארן און רומעניען זענען פערהאן גענוג סמנים פון גייסטיגע און פאליטישע בעציהונגען מיט די דייטשען און עסטרייכישע האקענקרייצלער. און רומעניען האט מען שוין אין אנהויב פון דער קוזיסטישער סטודענטען-בעוועגונג פעסטגעשטעלט די הילף און מיטארבייט פון דייטשע עלעמענטען פון אויסלאנד. בלייבט נאך די פראגע וועגען פוילען, פאר וועלכען ס'איז נישטא קיין גענוגענדער פלאץ לויט דער דאזיגער טעאריע פון אמאליגען בשותפותדיגען אנטיסעמיטיזם מיט עסטרייך בכלל און מיט וויען בפרט. פאקטיש פלעגט די נאציאנאליסטיש-שאוויניסטישע פוילישע סטודענטענשאפט פון לעמבערג און קראקא יעדעס יאהר פאר'ן וועלט-קריג און אויך בשעת דער מלחמה תמיד נאכמאנצען וויען.

די צווייטע סברא האלט, אז די גאנצע אנטיסעמיטישע הויכשולען-בעוועגונג שטאמט פון רוים, און איז א ספעציעלע אקציע פון וואטיקאנישער פאליטיק. די דאזיגע טעאריע קומט פון פוילען און ווערט פערטרעטען אפילו פון ערנסטע יודישע פאליטיקער אין ווארשא, וואו מען גלויבט צו בעזיצען געוויסע שטיך-פונקטען, הגם מעהר נעפיהלמעסיג, ווי איידער דורך בעשטימטע פאקטען פונדירט. אין פוילען זעהט מען אויך ווי דער קאטוילישער קלער שטיצט אפען און שטארק די נאציאנאליסטיש-אנטיסעמיטישע ניינונגען פון דער פוילישער סטודענטשאפט און אין פוילען איז דער אנטיסעמיטיזם אן אלטער מנהג ביים קאטוילישען קלער, וועלכער מאכט זעהר אפט פאליטיק דערמיט און האלט זיך אפשר א דאנק דעם נאך אלץ אזוי מעכטיג אין לאנד. די דאזיגע טעאריע פאסט אבער זעהר ווייניג אויף אנדערע לענדער, ספעציעל אויף דייטשלאנד און עסטרייך. די האקענקרייצלער זענען נישט קיין איבעריגע חסידים פון דער „פאקס ראמאנא" און דער קאטוליציזם אין צענטראל-אייראפא פיהרט אין די לעצטע יאהרען אן אפענעם קאמף געגען די מעהרסטענס-עוואנגעלישע נאציאנאל סאציאליסטען און געגען זייער ראסען-שאוויניזם.

די רוימישע קוריע האט געוויס גענוג מאכט און טויזענדער שפיצלעך און פארטלעך אפצוטון איהר פאליטיק און רוקא אונטער פרעמדע מאסקעס און מיט דער הילף פון פיינדליכע פאקטארען, אבער ביז היינט זענען די גענאמעלטע מאטעריאלען און בעווייזען נאך נישט גענוג איבערצייגענד, אז די קוריע זאל געהאלטען ווערען פאר דער איינציגדיגער.

ס'איז נאר מעגליך, אז פראפעסאר קואס קריסטליכע ליגע אין רומעניען שפילט היינט דעם היפט-פידעל אין דער גאנצער בעוועגונג און דער אינטערנאציאנאלער כאראקטער פון איהר ווערט רעפרעזענטירט דורך מעהרערע צענטרען פון א בשותפותדיגען פאשיסטיש-אנטיסעמיטישען פראנט, וועלכער ציהט זיך פון בוקארעשט איבער אונגארן און פוילען ביז צו היטלער'ס גרופירונגען אין וויען, פראג און מינכען.

ס'איז יעדענפאלס א בעגריסענס-ווערטער פארטשריט, וואס די יודישע געזעלשאפט האט אנגעהויבען זיך ערנסט פערטראכטען איבער דער בעוועגונג, און עס פאהרען זאגאר ארום לעצטענס חשובע יודישע רעפרעזענטאנטען ארורכצודיסקוטירען די שייכותדיגע פראגען מיט די יודישע ארגאניזאציעס אין די בעטרעפענדע לענדער. ביי דער געלעגענהייט ווערט אויך אונטערזוכט די לאגע פון דער יודישער סטודענטענשאפט אין אט די לענדער, ווי אויך די עוואנטועלע סאציאלע און עקאנאמישע

(ווייטער אויף ד'טע זייט)

ניי'ער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

ניי'ער פאלקסבלאט

23 מאנטאג
כא
כסלו תר"צ

דעצעמבער
זון-אויפגאנג 7.24
זון-אונטערגאנג 3 25

מיט אויסקויפען פאטענטען, דארף מען נישט ווארטען

פאייניגע אויפקלערונגען וועגען פאטענטען-ענינים

אין נעכטיגען נומער פון אונזער צייטונג האבען מיר איבערגעגעבען וועגען א רעלענאציע פון סוחרים, וועלכע האט אין פינאנץ-מיניסטעריום פערלאנגט צו פראלאנגירען דאס אויסקויפען די פאטענטען. מ'האט זיי צוגעזאגט דעם ענין צו בעטראכטען און גינסטיג צו ערלעדיגען, אבער דערוויל בלייבט אין קראפט די אלטע פעראָרדנונג. ווי מ'טיילט אונז מיט פון גוט-אינפארמירטע קרייזען בעשטעהט דער ענין אזוי:

אין אלע פינאנץ-אמטען איז איינגעפיהרט א 14-טאגיגער הנחה-טערמין, ד. ה., אז אויב דער טערמין פון איינצאהלען דעם שטייער האט זיך געענדיגט דעם ערשטען פון חודש, קען מען נאך אין פערלויף פון די נאחענסטע 14 טעג (ד. ה. ביז'ן 14-טען) איינצאהלען דעם שטייער אהן שטראף צינזען פאר'ן פערשפעטיגען. דאס זעלבע איז א רייה יאהרען געווען גילטיג אויך בנוגע די פאטענטען, ד. ה., אז אויב איטיץ האט דעם פאטענט אויסגעקויפט ביז'ן 14. יאנואר, האט ער קיין שטראף נישט געצאהלט. היי-יאהר האט דאס פינאנץ-מיניסטעריום אין א צירקולאר אויפגעקלערט, אז דער הנחה-טערמין וועט בנוגע די פאטענטען נישט זיין גילטיג און ס'מוז דעריבער די פאטענטען אויסקויפען ביז'ן 31. דעצעמבער.

אבער דא קומט צו נאך א מאמענט: די פינאנץ-קאמער שיקט ארויס שוין פון 2. יאנואר אן קאנטראלערען, וועלכע וועלען ארורכפיהרען קאנטראלען אין די געשעפטען און אויב זיי וועלען פעסטשטעלען, אז א געשעפט האט נישט אויסגעקויפט קיין פאטענט, וועלען זיי צוזאמענשטעלען פראטאקאלען און דעם איינגעטומער פון געשעפט דראהט א שטראף אין דער הויך פון 3 ביז 20 פאך פון'ם פאטענט-פרייז.

אויב אלזא דער הנחה-טערמין וועט אפילו צוריקגעשטעלט ווערען, וועט מען דאך די קאנטראלען אנהויבען דעם 2. יאנואר. אויב עמיץ וועט נאכ'ן 2. יאנואר קומען אויסקויפען א פאטענט, וועט ער קיין שטראף נישט בעצאהלען; וועט אבער צו איהם אריינקומען א בעאמטער און פעסטשטעלען, אז ער האט נישט אויסגעקויפט קיין פאטענט, וועט ער בעצאהלען א הויכען שטראף. ס'איז דעריבער אין די אינטערעסען פון די סוחרים נישט צו ריזיקירען און מאכען די גרעסטע אנשטרענגונגען אויסצוקויפען די פאטענטען נאך פאר'ן ענדע פון יאהר, כדי אויסצומיידען הויכע שטראפען.

קהלה גרייט זיך שוין מיט מזל צו דער קויהלען-אקציע

נעכטיגע זיצונג פון דער קויהלען-אקציע

נעכטען איז פארגעקומען א זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג. ס'איז אנגענומען געווארען די טאג-ארדנונג, ווי זי איז פארגעשלאגען געווארען דורכ'ן פרעזעס ה' מינצבערג. פראטאקאל פון דער לעצטער זיצונג, קאמוניקאטען, בעריכט פון דער קאמיסיע אויף אויסצופארשען די פאדוואורפען פון פרנס רוס, קויהלען-אקציע און מקוה אויף זאכארניא 58.

פרעזעס מינצבערג טיילט מיט, אז די קהלה האט בעקומען פון סטאראסטווע דעם בעשטעטיגטען בודושעט אויפ'ן יאהר 1929. אינ'ם בודושעט זענען געשטראכען געווארען פאזיציעס אויף — 159.540 זל. און עס איז פערבליבען אין דער הויך פון 1.339.000 זל. צווישען די געשטראכענע פאזיציעס זענען די סובסידיעס פאר די יודישע וועלטליכע שולען, אווענט-קורסען, קינדער-היימען, ביבליאטעקען (א חוץ דער ביבליאטעק ביי דער ווארשאווער סינאגאגע). ס'זענען אויך געשטראכען די סטיפענדיעס, די פאזיציעס פאר יוו"א, פאר אוקסיליום אקאדעמיקום יודאיקום. דער רעפרעזענטאציע-פאנד פון 10.000 זל. פאר'ן פרעזעס פון דער קהלה.

ווייטער זענען פערקלענערט געווארען א רייה פאזיציעס, אזוי איז צ. ב. פאר „ארט" געבליבען 6000 זל.; פאר „טאז" — 4000 זל.; פאר אויסצאהלען דעם בית הרב מייזעל זצ"ל הייריאהר איז געבליבען בלויז 8000 זל. (די גאנצע פאזיציע איז אין פרינציפ בעשטעטיגט געווארען, זי איז אבער פונאנדערגעלייגט געווארען מעהר ווי אויף 2 בודושעטען, ווי ס'איז געווען פראיעקטירט). אינ'ם בודושעט זענען געבליבען די פאזיציעס פון 5000 זל. פאר אן אוהל אויפ'ן קבר פון הרב מייזעל זצ"ל; 2000 זל. אויף א גדר אויפ'ן קבר פון הרב טרייסטמאן. דאגעגען איז געקירצט געווארען די פאזיציע פון עירוב אויף 1300 זל. אנשטאט 3000 זל. ווי ס'איז פארויסגעזעהען לויט'ן בודושעט.

ווייטער איז מיטגעטיילט געווארען, אז דאס מיניסטעריום האט אפגעווארפען דעם רעקורס פון 4 מיטגלידער פון קהלה-ראט, ווייל לויט'ן סטאטוט קען רעקלאמירען דעם בעשטעטיגטען בודושעט נאר דער קהלה-ראט, אדער די פערוואלטונג, אבער נישט קיין איינצעלנע פערזאנען. ווייטער איז פארגעלייענט געווארען אנ'אויפפארערונג פון דער שטעטישער סטאראסטווע, אז אין פערלויף פון יאנואר זאל אויסגעארבייט ווערען דער בודושעט אויף 1930. דערביי ווערט מצד דער סטאראסטווע געזאָגט, אז זי וועט נישט דולדען קיין שום פערשפעטיגונג.

פרעזעס מינצבערג טיילט מיט, אז צו דער נאחענסטער זיצונג וועט ער מאכען א רייה פארשלאגען בנוגע דעם בודושעט פאר 1929, און נאכדעם געהט מען אריבער צו די ווייטערדיגע קאמוניקאטען. ס'איז בעטראכט געווארען א וועגדונג פון די לאדזער פריינד פון יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט וועגען אנ'איינמאליגער אונטערשטיצונג פאר'ן „יוו"א". נאך אנ'אויפקלערונג פון פרעזעס מינצבערג, אז די קהלה בעזיצט נישט קיין גרעסערע פאנדען, ווערט בעשטימט ארויסצוגעבען אויף דעם צוועק 500 זל.

ווייטער זענען בעשטימט געווארען 4 דרינגענדע אונטערשטיצונגען. א רייה וועגדונגען זענען איבערגעשיקט געווארען אין דער אפעלאציע-קאמיסיע, ווירטשאפטס-קאמיסיע, פינאנץ און סאציאלע הילף.

פרעזעס מינצבערג האט בעריכטעט אין נאמען פון דער קאמיסיע, וואס איז אויסגעוועהלט געווארען אויף אויסצופארשען די פאדוואורפען, וואס ס'האט געמאכט פרנס רוס, אז די קאמיסיע האט אפגעהאלטען 2 זיצונגען, אויף די זיצונגען האבען די פרנסים רוס און האפמאן ערקלערט, אז אזוי ווי די בעשולדיגונג איז געווענדעט געגען פערוואלטונגס-מיטגלידער. קענען זיי אליין נישט בילדען די אויספארשונגס-קאמיסיע. פרעזעס מינצבערג האט אויפגעפאדערט פרנס רוס, אז ער זאל קאנקרעטיזירען זיין בעשולדיגונג.

די פרנסים ניימאן און האפמאן האבען פארגעשלאגען, אז צוליב דעם, וואס די פאדוואורפען מצד פרנס רוס זענען נישט קאנקרעטיזירט געווארען, זאל מען איבער דער פראגע אריבערגעהן צו דער טאג-ארדנונג. פרעזעס מינצבערג איז מסכים אויפ'ן פארשלאג, אויב פרנס רוס וועט פעסטשטעלען, אז ער האט נישט געמאכט קיין קאנקרעטע בעשולדיגונגען. נאכדעם ווי פרנס רוס גיט אזא ערקלערונג, ווערט די פראגע אראפגענומען פון דער טאג-ארדנונג און ס'ווערט בעשלאסען יעצט געגען דער פראגע צו פערעפענטליכען א קאמוניקאט אין דער פרעסע.

מיט דעם ווערט די זיצונג געשלאסען. די נאחענטסטע זיצונג איז בעשטימט געווארען אויף מיטוואך. אלס ערשטער פונקט פון דער טאג-ארדנונג וועט זיין די קויהלען-אקציע.

השגחה איבער כשרע יאטקעס

נעכטיגע זיצונג פון דער כשרות-קאמיסיע מיט'ן ראבינאט

נעכטען איז פארגעקומען די ערשטע זיצונג פון דער כשרות-קאמיסיע מיט'ן לאדזער ראבינאט, אין וועלכער ס'האבען זיך שוין אויך בעטייליגט די נייע פינף נישט-עטאטאווע מורה-הוראות.

ס'איז איינגעשטעלט געווארען א סדר, אז אלע דת-ענינים זאלען קומען צו ערלעדיגען צום ראבינאט און נישט צו איינצעלנע מיטגלידער פון ראבינאט.

די קאמיסיע האט זיך בעשעפטיגט מיט פונאנדערטיילען די יאטקעס אויף רעווירען, בראש פון יעדען רעוויר וועט זיין א מורה-הוראה, וואס זאל זיך בעשעפטיגען מיט אלע כשרות-ענינים. א לענגערען וויכוח האט ארויסגערופען די פראגע וועגען די געמישטע יאטקעס. דער פרעזעס מינצבערג האט אנגעוויזען, אז צוליבן הערשענדען עקאנאמישען קריזיס איז איצט נישט מעגליך די פראגע צו רעגולירען. ס'איז בעשלאסען געווארען די אלטע געמישטע יאטקעס דערוויל איבערצולאזען, נאר פערלאנגען, אז ס'זאלען זיין בעזונדערע קלעצער פאר כשר און טריף. אבער קיין נייע געמישטע יאטקעס איז בעשלאסען געווארען נישט צו דערלויבען.

ס'איז אויסגעארבייט געווארען א רעגולאמין

ס'איז בעשלאסען געווארען דורכצופיהרען אנ'אינספעקציע, אין וועלכער ס'זאלען זיך בעטייליגען 2 מיטגלידער פון ראבינאט. די 2 הויפט משגיחים און דער מורה-הוראה פונ'ם ענטשפרעכענדען ראיאן.

ווייטער איז בעשלאסען געווארען אריינצוזעצען אין די שחט-הייזער א ספעציעלען קאסירער, וועלכער זאל איינקאסירען דעם אפצאהל פאר'ן ווערהכשרות. אויף אזא אופן וועט כאטש אויף א געוויסען אופן אריינקומען א שטיקעל ארדנונג אין די אפצאהלען און ס'וועט געשאפען ווערען דער נויטיגער מאטעריאל צום איבערנעהמען די שחיטה.

ס'איז אויך בעשלאסען געווארען אין פערלויף פון דער וואך צו רעגולירען די עופות-שחיטה. דא איז גאר נישטא קיין שום קאנטראלע און קיינער האט נישט קיין בעגריף, וואס ס'קומט פאר מיט די הכנסות.

די נייע וואך זאל אנהויבען פונקציאנירען דער עפענטליכער בית-דין ביי דער הויכער קהלה. דער רעגולאמין ווערט איצט אויסגעארבייט.

לאדזער קאמעראל-טעאטער
„אררט"
אל. 1. מאַי 2 (פריהער ענגלישער זאל)
קינסטלעריש. לייטער: משה בראדערזאן.
דירעקציע: יוסף סטרוגאטש.
היינט, מאנטאג, דעם 23-טען דעצ.
1 פארשטעלונג 1
פון נייעם פראגראם א. ג.
קוים מיט צרות
אנהויב 9.30 א זייגער אווענד
די קאסע א"י אפען פון 11–1
מיטאג און פון 5 אין אווענד.

וויכטיג פאר יודישע עמיגראנטען וואס פאהרען קיין ארגענטינא

אין צוזאמענהאנג דערמיט וואס דער מלוכה-עמיגראציע-אמט האט אויף דעם חודש יאנואר 1930 פעסגעשטעלט זעהר א קליינע קוואטע אויף ארויספאהר-וויזעס קיין ארגענטינא, מעלדעט די יודישע צענטראלע עמיגראציע-געזעלשאפט אין פוילען („יעאס") פאלגענדעס:

די עמיגראנטען, וואס האבען נישט קיין שיפס-קארטען צוגעשיקט פון ארגענטינא, וואס ווילען אפפאהרען אין יאנואר 1930 דארפען זיך גלייך מעלדען אין דער יודישער צענטראלער עמיגראציע געזעלשאפט אין פוילען, ווארשא, פלאץ גזשיבאווסקי 10 אדער צו איינע פון איהרע אפטיילונגען אין ווילנא, לעמבערג, ראוונא, בריסק, ביאליסטאק, פינסק אדער לאדז, כדי צו בעקומען די מעגליכקייט צו קריגען די ארויספאהר-וויזעס פון מלוכה-עמיגראציע-אמט און ארויספאהרען אין די ערשטע טעג פון יאנואר פון פוילען.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

וואיטיצקי (נאפיורקאווסקא 27), דאניעלעצקי (פיעטריקאווער 127), אילניצקי און צימער (וואלטשאנסקא 37), י. הארטמאן (מלינארסקא 1) י. האנע (אלעקסאנדראווסקא 81).

אין די טעג פון די קריסטליכע ימים-טובים

ווי מיר דערוויסען זיך וועלען אין די טעג פון די קריסטליכע ימים-טובים, די צופאהר-טראמוואיען קיין אלעקסאנדער, זגיערזש, פאביאניץ, טושין, קורסירען אהן איבעררייס.

די צופאהר-טראמוואיען אונטערליגען דיזעלבע קאמוניקאציאנס-פארשריפטען ווי די באהנען.

די ביורא'ס פון פ. ק. א.

(2) מארגען, דינסטאג, וועלען די ביורא'ס פון פ.ק.א. זיין טעטיג ביז 11 אינדערפריה.

וועגען מעלדונגס-פליכט

(2) ווי בעקאנט, דארפען פערזאנען אין מיליטער-עלטער זיך מעלדען, ווען זיי פאהרען ארויס פון שטאט, דאסזעלבע אויפ'ן ארט, וואוהין זיי פאהרען. אין צוזאמענהאנג מיט די חגאות-רייזעס האט די מיליטער-מאכט בעפרייט פון דער מעלדונגס-פליכט די פערזאנען, וועלכע פאהרען אוועק נישט לענגער ווי אויף 14 טאג.

צוגאב-קאנטראל-פערזאמלונגען פאר רעזערוויסטען

פאר די רעזערוויסטען, וואס האבען זיך צוליב וועלכע ס'איז סבות נישט צוגעשטעלט צו די קאנטראל-פערזאמלונגען, וועלכע זענען היי-יאהר פארגעקומען, ווערען איצט איינגעארדענט צוגאב-קאנטראל-פערזאמלונגען, לויט פאלגענדען סדר:

רעזערוויסטען און לאנדשטורם מיט און אהן געוועהר פון דער קאטעגאריע A. C. D. עווענטועל C1, C, A, און C2 וואס זענען געבוירען אין די יאהרען 1904 און 1889.

רעזערוויסטען פון 1902 י. וועלכע האבען אין 1927, 1928, און 1929 נישט ארורכגעמאכט קיין מיליטערישע איבונגען.

לאנדשטורם פון קאטעגאריע C און D, עווענטועל C און C2, וואס זענען געבוירען געווארען אין 1902 י.

די צוגאב-קאנטראל פערזאמלונגען פאר די וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון די פאליציי-קאמיסאריאטען 1. 4, 6, 7, 10, 12, 13, 14, וועלען זיך דארפען מעלדען אין פ.ק.א. לאדז שטאט, 2 (נייע ציגעל-גאס 51) 9 פריה און מיטברענגען זייערע מיליטערישע דאקומענטען.

היינט, מאנטאג ד. 23 דארפען זיך מעלדען די, וואס זענען געבוירען אין 1889 י. און וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 1, 4, 6 און 7 פאליציי-קאמיסאריאט.

ערקלערונג פון דער יודישער קהלה

אין צוזאמענהאנג מיט דער נאטיץ אינ'ם דאנערשטאג'דיגען נומער פון „נ. פאלקסבלאט" א. ק. „אין דער קלעם פון נויט און צער — א הארצרייסענדע פערצווייפעלטע לאגע פון א יודישער פאמיליע", האבען מיר דעם כבוד צו ערקלערען, אז די קהלה אינטערעסירט זיך מיט'ן גורל פון דער אומגליקליכער פאמיליע זאנדבערג שוין העכער א יאהר צייט. די קהלה איז איהר שוין נישט איינמאל געקומען צו הילף, סיי אויף היילמיטעל, סיי אויף צו דינגען א וואוינונג, און ערשט מיט א חודש צוריק האט זי איהר בעשטימט א דרינגענדע שטיצע אין דער הויך פון 200 זל.

די פערוואלטונג
פון דער יודישער קהלה אין לאדז.

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 25, טעל. 126-87
ספעציעל ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען. מענער-שוועכע, אלע ארט אנאליזען, בעהאנדלונג מיט קורצע-שטראהלען
נעמט אן פון 8–2 נ.מ. און פון 5–9 אוו.

Dr. Feliks BORNSTEIN
Cegielniana 4, tel. 134-90
ספעציאליטעט:
אקושער און פרויען-קראנקהייטען
צוריקגעקומען
און נעמט אן יעדען טאג פון 3 ביז 7 אין אווענד

די גיפט-געהיימניש אין ענגלאנד
וואס די פעהיגסטע דעטעקטיוועז פון דער וועלט קענען נישט אויפקלערן

פאראיאהרען, אין דעם חודש פעברואר האט דער געוועזענער ענגלישער הויך-קאמיסאר פון ניגעריא, עדמונד ראף, זיך צוריקגעקעהרט פון א פישפאנג אהיים און געזאגט, אז ער פיהלט זיך עפעס נישט גוט. עס ברענט איהם עפעס אונטער'ן הארצען. מען האט גערופען א דאקטאר צו זעהען, וואס דא איז מיט איהם. דער דאקטאר האט איהם אונטערזוכט און האט געזאגט, אז דער פאציענט קוקט איהם אויס צו זיין נישט ערנסט קראנק, און אז ער האט מסתמא עפעס געגעסען א שלעכטע זאך.

אבער אין עטליכע שעה ארום איז דעם פאציענט ערגער געווארען. ער האט זיך גענומען ווארפען אין גרויסע וועהטאגען און איז געשטארבען. צוויי דאקטוירים האבען ערקלערט, אז דער געוועזענער קאמיסאר האט א ודאי עפעס געגעסען א שלעכטע זאך, ווען ער איז געווען אויף דעם פישער-שיפעל און ער האט זיך דערמיט פערסמ'ט.

קיינער האט נישט פערדעכטיגט, אז דא האט א געהיימע האנד גאר אנגעהויבען צו מישען גיפט און טויטען מענשען. דער פערשטארבענער ראף האט געהאט א פרוי און קינדער. די פרוי איז אלט א יאהר פערציג און איז זעהר שעהן. ווען דער מאן האט גע'גוססט, האט זי געליארעמט און געבראכט איין דאקטאר נאכ'ן צווייטען.

נישט ווייט פון דעם הויז, וואו די ראפס האבען געוואוינט, האבען זיך געפונען פרוי סידני, די שוויגער פון דאף (דאס הייסט די מאמע פון פרוי דאף) צוזאמען מיט איהר אומפערהייראטער טאכטער ווערא. גאנץ בעזונדער, אין אנ'אנדער הויז, האט געוואוינט טאמאס סידני, א זוהן פון דער אלטער פרוי, צוזאמען מיט זיין פאמיליע.

און אט ווי די פאסירונגען זענען ווייטער געגאנגען:

א קורצע צייט נאך דעם טויט פון דאף איז די אומפערהייראטע ווערא סידני פלוצלינג קראנק געווארען. די 69-יאהריגע מאמע איהרע איז א דערשראקענע געקומען צו לויפען צו איהר שנור, פרוי דאף, וואס איז שוין געווען אנ'אלמנה, און האט גענומען שרייען: „גייסי, קום, העלף, ווערא איז פלוצלינג שרעקליך קראנק געווארען!“

אין א קורצער ווײלע ארום איז ווערא געשטארבען.

עס זענען אוועק 18 טעג צייט און מיט אנ'אל איז די אלטע אליין קראנק געווארען און איז אויך געשטארבען.

דא איז שוין געפאלען א פערדאכט, מען האט גענומען אונטערזוכען די זאך. מען האט ארויסגענומען די, וואס זענען שוין געווען בעערדיגט, און עס איז צום סוף פעסטגעשטעלט געווארען, אז אלע דריי זענען אומגעקומען פון ארשעניק-גיפט. עפעס א געהיימע האנד האט זיי אפגערוימט פון וועג. ווי עס שיינט, האט דער געהיימער מערדער אדער מערדערין אריינגעטאן דעם גיפט פריהער אין דאפס א גלאז ביער. ביי ווערא האט מען דעם גיפט אריינגעטאן אין א טעלער זופ, און די אלטע פרוי האט דעם גיפט בעקומען מיט א לעפעלע מעדיצין.

ווער האט דאס געטאן?

א שטארקער חשד איז געפאלען אויף פרוי דאף. זי האט דורך דעם טויט פון איהר מאמען און פון איהר שוועסטער בעקומען א ירושה פון א סך טויזענדער דאלארס, דורך דעם טויט פון איהר מאן האט זי אבער דירעקט גארנישט בעקומען. צווישען זיך, געהיימערהייט, האט מען זיך אין ענגלאנד געהאלטען אין איין שושקען, אז די אלמנה דאף דארף גענומען ווערען אויף א שטרענגען פערהער.

די דעטעקטיוון פון „סקאטלאנד-יארד“ האבען זי נישט געשוינט. מען האט זי עטליכע מאל גענומען אויף א שטרענגען פערהער: מען האט קעגען איהר אנגעווענדעט אלערליי כיטרע דעטעקטיווישע קונצען. אבער פון דעם אלעמען איז גארנישט געווארען. די פרוי האט בעוויזען אפצעווארפען פון זיך יעדע אטאקע.

א חשד איז אויך געפאלען אויף טאמאס סידני, אבער ער האט זיך נאך מעהר ריין געוואשען אין די אויגען פון די דעטעקטיוון.

ווער-זשע האט עס טאקע געטאן?

א בעקאנטער ענגלישער שרייבער האט וועגען דעם געשריבען אנ'ארטיקעל אין אנ'ענגלישער צייטונג. איך מיין, שרייבט וואלעס, אז עס קען קיין ספק נישט זיין, אז די אלע דריי מארדען זענען בעגאנגען געווארען דורך איין פערזאן. עס זענען ווייטער דא סימנים, אז דאס האט געטאן א פערזאן, וואס איז נאהענט געווען צו ביידע פאמיליעס. א געוויסער בעקאנטער דעטעקטיוו האט מיר געזאגט, אז לויט זיין מיינונג איז דער שולדיגער אזא פערזאן, וואס האט דאס געטאן, אי צוליב דעם, וואס ער האט א מאניע, א קראנקהאפטע נייגונג צו בעגעהן געהיימניספולע מארדען דורך גיפט, און, צווייטענס, ווייל די זעלבע פערזאן אויך ציהען נוצען פון זיינע מארדען. ס'הייסט עס איז דא א טאפעלטע סיבה, פארוואס ער טוט דאס, און דעריבער איז איהם שווער צו כאפען. ווען איינער פערגיפטעט מענשען בלויז צוליב דעם, ווייל ער וויל קריגען פערזיכערונגס-געלד, דאן האבען די דעטעקטיוון פאר זיך איין וועג, אויף וועלכען צו געהן, און זיי קענען דעם גיפטמישער אויפדעקען. ווען איינער, ווידער, טוט אזעלכע שרעקליכע זאכען, ווייל ער האט א קראנקהאפטע נאטור, אהן א פארוואס און אהן א פארוואס צו טויטען מענשען, דאן קען מען איהם אויך גרינגער כאפען. ווען איינער אבער טוט דאס צוליב דריי אדער צוויי גאנץ פערשידענע אורזאכען, איז דעם מארד שוין שווערער אויפצודעקען. וועגען איין קרבן דוכט זיך אויס, אז דער מערדער האט איהם אפגערוימט פון וועג צוליב געלד, דערביי אבער ליגט א צווייטער קרבן פון דעם מערדער, וואו עס קען שוין נישט זיין קיין פראגע פון געלד און דער דעטעקטיוו בלייבט שטעהן פאר א שטיינערנער וואנד.

דעטעקטיוון פון „סקאטלאנד-יארד“ האלטען, אז אין דער גיפט-געהיימניש פון קראידאן זענען אפשר געווען צוויי שולדיגע: איינער, וואס האט פערטראכט די אלע פערשווערונגען, און א צווייטער, וואס האט אומשולדיג געהאלפען, נישט וויסענדיג, וואס ער טוט. נאכדעם, ווי עס איז קלאר געווארען, אז אלע זענען פערגיפטעט געווארען, ווייסט שוין די דאזיגע פערזאן, וואס זי האט געטון, נאר די פערזאן שווייגט, ווייל זי האט מורא עפענטליך אריינגעצויגען צו ווערען אין דער טראגעדיע.

אינטערעסאנט דערביי איז, אז דער ערשטער אמת'ער פערדאכט, אז א געהיימער גיפטמישער דרעהט זיך ארום צווישען די צוויי פאמיליעס, איז געקומען דורך א געהיימען בריוועלע. מערקווירדיג ווי אלע אזעלכע געהיימניספולע בריפעלעך. ווער שרייבט די בריוועלעך? דאס גופא איז אויך א געהיימניש. אין דעם פאל איז נאך דעם טויט פון דער אלטער פרוי סידני אנגעקומען א בריוועלע צו דער פאליציי, וואס האט זיך אזוי געלעזען: „זוכט דעם מערדער, אלע זענען זיי געשטארבען פון גיפט“.

ווער האט דאס געשריבען? קען עס זיין טאקע, אז דער מערדער אליין האט דאס געשריבען? די דעטעקטיוון פון „סקאטלאנד-יארד“ האבען אוועקגעגעבען פיל צייט אויסצוגעפינען ווער עס האט געשיקט דעם בריף, אבער אויך פון דעם איז גארנישט געווארען. עס קען זיין, אז אין די הענד פון דעם בריף-שרייבער ליגט דער שליסעל צו דער גאנצער געהיימניש.

ביי די דעטעקטיוון זענען דורך דער צייט געבוירען געווארען אלערליי טעאריעס. איין דעטעקטיוו מיינט, אז די אומפערהייראטע ווערא האט פריהער פערסמ'ט דעם שוואגער, דערנאך האט זי זיך אליין פערסמ'ט צוליב חרטה, און צים סוף איז די אלטע פרוי פון דעם אזוי צוטומעלט געווארען, אז זי האט איינגענומען גיפט אנשטאט מעדיצין.

אנדערע דעטעקטיוון האבען געמיינט, אז די אלטע גאר האט פערסמ'ט דעם איידעם.

צו דעם אלעמען קומט נאך צו דער מאדנער פאקט, וואס מיט אנדערטהאלבען יאהר צוריק איז ביי דער דאף פאמיליע פלוצלינג געשטארבען א לאקאטארקע פרוי קעלווי. עס איז אזא פלאנטער, זאגט „סקאטלאנד-יארד“, אז עס איז זעהר שווער פון דעם ארויסצוקריכען.

Dr. med. I. WAJNBERG

Cegielniana 47, tel. 26-02

צוריקגעקעהרט

אינערליכע קראנקהייטען.

ספעציעל פאר לונגען- און הארץ-קראנקהייטען.

בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.

[illegible] אין דער היים פון 3—5 נאכמיטאג.

Dr. Z. Rakowski

ספעצ. פאר אויערען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקהייטן.

קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-91

[illegible] פון 12—2 און פון 5—7. [illegible]

[illegible] 17 פון 10—11 און פון 6—7

Dr. med. J. Lubicz

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,

פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.

אייגענע פראצאווניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע [illegible]

צוריקגעקעהרט.

דער חלום
אין שטארקער געווען פון דער ליבע

ווילנע. אין שטעטעל זאוויע לעבען ווילנע האט פאסירט פאלגענדע משיגאנע געשיכטע.

מיט א קורצער צייט צוריק האט זיך אין שטעטעל בעזעצט א יונגע שעהנע יודישע פרייליין מיט דער פאמיליע מינע ושעטססקי פון א צווייטער שטעטעל הינטער ווילנע.

דאס ראזיגע פרייליין איז געווען רייך געקליידעט קיין געלד אויף הוצאות האט איהר אויך נישט געפעהלט, זי האט געדונגען א צימער ביי איינע פון די דארטיגע יודישע איינוואוינער און האט זיך דארט בעזעצט. דאס פרייליין האט גארנישט געטוהן. צוליב וואס פאר א ציל איז זי געקומען צופאהרען אין שטעטעל האט קיינער נישט געוואוסט.

שפעטער האט מען בעמערקט, אז דאס פרייליין קומט אפט אריין צום דארטיגען גלח, דעריבער איז ענטשטאנען א חשד אז זי איז א משומדת אדער זי גרייט זיך צום שמד.

אין א קורצער צייט ארום איז צו איהר אראפגעקומען אן עלעגאנטער קריסטליכער יונגערמאן, וועלכער האט פערבראכט ביי דער פרייליין א לענגערע צייט.

די שטעטעלשע האבען דערקאנט אין יונגענמאן א זון פון א שכנותדיגען קריסטליכען פריץ.

פון דאמאלסט אן פלעגט דער יונגערמאן אפט אראפקומען אין שטעטעל צו דעם יודישען פרייליין.

אין שטעטעל האבען זיך דערווייל פערשפרייט קלאנגען, אז דאס פרייליין גרייט זיך צום שמד און וועט חתונה האבען מיט'ן פריץ'ס זון. מ'האט געוואוסט, אז אויף די נאהענטסטע טעג איז בעשטימט געווארען די שמד צערעמאניע. דאס פרייליין האט דאס פאר קיינעם נישט געלייקענט, און געזאגט אז זי טוט דאס אויס ליבע.

אין טאג ווען ס'האט געדארפט פארקומען די שמד-צערעמאניע האט די פרייליין זיך פערשלאסען אין צימער און א גאנצען טאג נישט ארויס פון דארטען, ווען דער קריסטליכער יונגערמאן איז אראפגעקומען איהר רופען, איז זי אויך צו איהם נישט ארויס. דאס האט פעראינטערעסירט איהר באלעבאס, וועלכער האט געבעטען זי זאל איהם אריינלאזען אין צימער, ער האט געטראפען מינען א פערוויינטע. פאר'ן עלטערען יודען האט זי זיך נישט געשעהמט און האט אויסגעזאגט פאר איהם איהר פיטער הארץ. זי האט דערצעהלט, אז די נאכט איז איהר געקומען צו חלום איהר מוטער און מיט טרערען אין די אויגען געבעטען זי זאל זיך נישט וואגען שמדן. ווען זי האט זיך אויפגעכאפט פון שלאף האט זי איבערגעלעבט א שטארקען אינערליכען קאמף און ענדליך האט דער חלום גובר געווען און זי האט בעשלאסען איבערצורייסען מיט איהר געליבטען.

אויף איבערמארגען איז דאס פרייליין אפגעפאהרען פון שטעטעל.

אלגעמיין יודיש פראבלעם

(ענדע פון 3-טע זייט).

כיבוש פון די אומרוהען. עס קען ווערען דערפון א סטודיום פון גאנצען פראבלעם אין זיין פולע פערנעהם, וועלכער איז סייוויי שוין לאנג נויטיג געווען. אויך די רעגירונגען פון די שייכותדיגע לענדער וועלען זאכטזאמער און ענערגישער האלטען אין דער האנד די לאגע אין זייערע הויכשולען, ווען עס וועט ווערען קלאהר פאר אלעמען אז דער סטודענטישער אנטיסעמיטיזם איז נישט מעהר א זאך בלויז פאר א פאר טויזענד אומגליקליכע יודישע סטודענטען, נאר טאקע אנ'אלגעמיינער יודישער פראבלעם, וועלכער ווערט אויפמערקזאם פערפאלגט און בעהאנדעלט פון גאנצען יודישען פאלק. (יט"א).

מ. א. טענענבלאט.

דער מאלפע-מענש

(83 (סענסאציאנעלער ראמאן)

— אט איז די בעשטעטיגונג פון דער אלטער לעגענדע — האט מאריס געזאגט, אריינגעהענדיג אין דעם גרויסען קעלער, וועלכער איז געווען בעדעקט מיט מענשליכע ביינער — דאס זענען ביינער פון ריטערס, וואס זענען אומגעקומען ביים בארג אפריים, און אט זענען די ביינער פון זייערע פערד...

ווי איז אדעלע אהערגעקומען אין די קאטאקאמבען?

די פערענטפערונג איז קלאר געווארען, ווען מאריס איז צוגעקומען אונטער דעם אלטען טורעם פונוואנען דאס מיידעל האט זיך אראפגעקייקעלט אונטען.

— נאך איין געהיימניש איז אויפגעלייזט, — האט ער בעמערקט דעם „גריף טאווערס“ האבען די רוימער אוודאי אויפגעבויט, כדי צו פערטיידיגען דעם אריינגאנג אין דעם אונטערערדישער הייל. דער אריינגאנג איז נישט צוגעמאכט און נישט פערמויערט, כדי צו געבען די מעגליכקייט פון א פרייעם לופט-צופלוס אין די קאטאקאמבען. דער אלטער משוגענער האט זיך מיט זיי בענוצט, ווי מיט א בית עלמין פאר זיינע קרבנות, און ווי מיט א מיטעל אומבעמערקטערהייט נעלם צו ווערען פון דער היים.

ער האט געפונען די לאמטערנס מיט די צינדהעלצלעך, וואס דאס מיידעל האט איבערגעלאזט אויף דער ערד, און אין זיי דערזעהן א בעשטעטיגונג פון זיינע סברות.

צוריקקומענדיג צו דער גיליאטינע, איז מאריס לאנג געשטאנען פאר דער „גרויזאמער אלמנה“, און שווייגענדיגערהייד געקוקט אויף דעם געקעפטען קערפער, וואס איז געלעגען אויפ'ן בריקעל.

די הענד פון דעם אומגליקליכען מסורף זענען הילפלאז אראפגעהאנגען אויף ביידע זייטען, און פון דעם אפגעהאקטען האלז איז נאך פאמעליך גערונען בלוט.

— איך פערשטעה נישט אויף וואס פאר אנ'אופן ער פלעגט אהער אריינגארען זיינע קרבנות? — האט דער אינספעקטאר א פרעג געטון, און זיין קול האט געקלונגען, ווי א דערשראקען שעפטשען.

— דאס איז א טעמא נישט פאר אונז, נאר פאר פסיכאלאג'ן.— האט זיך מאריס אפגערופען נאך א לאנגען שווייגען — ער האט געזוכט מענשען, וואס האבען בדעה געהאט צו בעגעהן זעלבסטמארד, און ער פלעגט זיי אריינפלאנטערען אין זיינע נעצען. די קאפ זייערע פלעגט ער אריבערשיקען צו דער פאליציי, כדי צו פערלייכטערען דער מאכט צונויפצושטעלען די טויטאקטען און דערמיט געבען א מעגליכקייט די קרובים פון די דערהרג'עטע צו בעקומען אסעקוראנץ... די בריף, ווי אייך איז בעקאנט, פלעגט צוערשט בעקומען אנ'ארימע אלטע פרוי. זי פלעגט זיי אריבערשיקען אויף אנ'אנדער אדרעס, און פון דארט פלעגט מען זיי ווייטער אוועקשיקען אין פון פריהער-אויס צוגעגרייטע קאנווערטען... אזוי-ארום פלעגט ער ארבייטען זעהר געשיקט: איך האב געפאקט, אז די קאנווערטען ווערען אפגעהיטען אין א ספעציעל שאכטעל, און דעם בעלעבאס פון דעם דאזיגען שאכטעל איז שטרענג אנגעזאגט געווארען נישט ארויסצונעהמען זיי פריהער, ווי א שעה איידער די פאסט ווערט אראפגעלאזט אין פאסט-קאסטען. דארט פלעגט אין א געוויסער צייט אפגעכאפט דער אנגעשריבענער אדרעס, און אנשטאט איהם פלעגט בולט ווערען אנ'אנדער אדרעס.

— ס'איז דער ריכטיגער סיסטעם...

מאריס האט א שאקעל געטון מיט'ן קאפ.

דאס איז א בעריהמט שפיצעל און מיט איהם בענוצען זיך א סך אינטערנאציאנאלע גנבים-באנדעס אין שפיאנאזש-ארגאניזאציעס. נו... און דער נייער אדרעס איז געווען לאנגלאס ז.. לעשט אויס די לאמטערנס און קומט פונדאנען.

דער אינספעקטאר האט אויסגעלאשען די ליכט און די לאמטערנס, און מיט א ציטער האט ער זיך ארומגעקוקט אויף די גרויסע שאטענס, וואס האבען זיך דערביי פונאנדערגעשפרונגען איבער די ווענד.

— כ'רעכען מיר וועלען דערווייל אלץ איבערלאזען, ווי עס איז! — האט ער אומענטשלאסען פארגעשלאגען.

— יא, זאל עס דערווייל אזוי בלייבען! — האט מאריס מסכים געווען, און זיך געלאזט גיין צום ארויסגאנג.

(פארטזעצונג קומט).

הילפס־פעראײן „תּומכי אורחים“

מאָנטאָג, דעם 6־טען יאַנואַר 1930. 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג קומט פאָר אין פעראיינס־לאָקאַל אויף פּאָמאָרסקאַ 18 די

יעהרליכע גענעראַל־פערזאַמלונג

מיט פאָלגענדער טאָג־אָרדנונג:

1) ערעפנונג, 2) וואַהל פון אַ פאָרזיצענדען און אַססעסאָרען, 3) פאָרלעזען דעם פּראָטאָקאָל פון דער לעצטער גענעראַל־פערזאַמלונג, 4) באַריכט פון דער טעטיגקייט, 5) באַריכט פון דער רעוויזיאָנס־קאָמיסיע, 6) וואַהלען פון אַ פערוואַלטונג און רעוויזיאָנס־קאָמיסיע, 7) בעשטעטיגען אַ בודזשעט אויפ'ן יאָהר 1930 און 8) פערשידענע פאָרשלאָגען.

בעמערקונג: לויט § 19 פון די סטאַטוטען ווערט ביי נישט אַ גענוגענדע צאָהל אַנוועזענדע מיטגלידער, די פערזאַמלונג פאַרקומען צום צווייטען טערמין דעמזעלבען טאָג פּינקטל ך 6 אָוועגד. לויט § 17 וועלען קענען אָנטיילנעהמען אין דער פערזאַמלונג נור די מיטגלידער, וואָס האָבען איינגעצאָהלט מאָנאַטס ביטראָג ביז דעצעמבער 1929.

מיט אַכטונג די פערוואַלטונג פון „תּומכי אורחים“

Kino MIMOZA

ul. Kilińskiego 178.

היינט און פאָלגענדע טעג!

גרויסע פּרעמיערע!!!

„די לעבענס־פערשטויסענע“

(Życiowe rozbitki)

מעכטיגע דראמע.

פערשטאַרקטער אָרקעסטער. פערשטאַרקטער אָרקעסטער.

צו דער עפענטליכקייט!

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער שבועה דאורייתא, וואָס איז געווען אָנאָנסירט אין „נייעם פאָלקסבלאַט“, אַז איך זאָל כלומרשט שווערען צוליב אַ סכסוך, וואָס ר' חיימעל ברייטשטיין (הנקרא קאַפּוש) לייקענט אַ די סומע געלד, וואָס ער האָט ביי מיר גענומען, בין איך מודיע, אַז דער ענין שטעלט זיך אַזוי פאָר. ה' חיימעל קאַפּוש האָט געדאַרפט מקבל זיין לויט'ן פּסק פון הרב ר' לייביש ראָזענבערג שליט"א, האָט ער דאָס נישט אויסגעפיהרט בין איך איינגעגאַנגען אויף אַ פשרה פון בית דין, וואָס איז בעשטאַנען פון הרב ר' לייביש ראָזענבערג, הרב הערצקע הערשטאַרק און ר' אברהם קרייצער און איך האָב געוואָלט געלד היזק האָבען, כדי חיימעל קאַפּוש זאָל נישט מקבל זיין. איך וואָרן אַלע סוחרים, אַז זיי זאָלען דעם אַנגעוויזענעם ה' חיימעל קאַפּוש נישט געבען קיין געלד אָהן אַ קוויטונג, און איך בעט אויך די פירמע ברייטשטיין און פּיעטריראָווסקי צו מיר נאָך קיין געלד נישט צו שיקען, ווייל ס'איז אונטער מיין כבוד מיט דעם הערין חיימעל צוזאַמען צו קומען.

מיט דרך־ארץ יאַנקל ראָזענצווייג, (הנקרא יאַנקעל גענזלער)
קאָלאָניאַל־סוחר, ווסכאָדניאַ 3.

גרויסע איבעראַשונג

נור אויף אַ קורצע צייט!

דערמיט מאַך איך בעקאַנט דער געעהרטער קונדשאַפט, אַז כ'האָב פאָרגעבערייט

אַ גרויסע פּרעמיע

צו יעדן ½ טוץ רעטוש. פּאָסטקאַרטן בר. ב.גיב איך צו

אַ סאַלאָן־פּאָרטרעט

ווי אויך ווערען אויסגעפיהרט ½ טוץ פּאָטאָפּאָסטקאַרטען 1 פ. פון 5 זל. אָן, ווי אויך זעמטליכע קונסט־פאָטאָגראַפיעס פּאָרטרעטען, גרופּען־ און ענצעל־אויפנאַהמען לויט די נייעסטע פאָטאָ־קונסט. קומט און איבערציגט אייך! מיט אַכטונג

קונסט־פאָטאָגראַפישער אַנשטאַלט

„PARISIEN“

צופאָהר מיט די טראַמוואַיען: 14, 1 און 6 — 30 פראַנצישקאַנער 30

אַפּיזיש־געזונדער מענש

פעראַרימט, האָלט נעהן אָנ־גענומען האָט פאָרט אָרבייט ס'זאָל נישט זיין, וואָס אַפּ־צוטראָגען פּעקלעך. צו ער־פאַהרען בײ בענדער, רדאַמנאַסקע 18. 3332

אַ איינצעל

צימער

פאַר 1 פּערזאָן ווי אויך איינציגע ערטער צום שלאָפען, צעגעלניאַנאַ 42 ביי פּרזשעדעצקאַ.

ענטשולדיגונג.

איך בעט ענטשולדיגונג ביי מ. יאַכימאָוויטש.

י. גאָלדשטיין.

Dr. ADAM

GROSGLIK

Al. Kościuszki 27

tel. 51-78

הויט און װענערישע קראַנקהײטען און ליפּמהײלאינסט. נאָכמיטאָג פון 4—7 אין אָוונט

Dr. med.

W. EYCHNER

גינעקאָלאָג־אַקושער

זגערזשער 11.

טעל. 34-72

נעמט אָן פון 6—8 אָווענד

לעכער מאַשינאָוועס

ווערען אָנגענומען אויסצו־נייהען צו ביליגע פּרייזען

ביי ג. נאָרדמאַן

29 צעגעלניאַנאַ 29

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY

Wodny Rynek (róg Rokicińskiej).

Od poniedziałku, dn. 16.XII. 1929 r.

Dla dorosłych:

Spowiedź Kapelana

(Sąd polowy w miasteczku S.)

w roli głównej: IGO SYM

dla młodzieży:

Jak mi glob ziemski pozował do filmu

מה שהיה הוא שיהיה, ומה שנעשה הוא שנעשה!

זאָ זאָלסטו ווייטער קומען צו לויפען אין בעוו.

רעכטסקאָנסולטענטען־ביוראָ צו ה'

מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17

(זאַכאָדניאַ 52) טעל. 148-79

וואו עס ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי בּיטעס: ציווילע, קאַרנע, האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס, אַדוואָ־קאַניעס, קלאַוזולעס, זאַבעזפּיע־טשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, וועגען דירות אין אוראָשאַנד ראָזימעטשי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.

מיט אַכטונג

מאַנעלאַ, רעכטסקאָנסולענט

פּעטריקאָווער 17.

דאַנקזאַגונג.

דערמיט דריק איך אויס מיין דאַנק דעם ביוראָ „וועריטאַס“ אין דער פּערזאָן פון ה' סאַלאָמאָן לעווין פאַר זיין פּינקטליכע און ענערגישע ער־לעדיגונג און פאַר אינקאַסירען מיינע חובות.

כ'ווינש איהם ווייטערען ערפאָלג.

3331 הויזבעזיצער ה. שפּירא.

ווילכטיג פאַר אינדוסטריעלער און סוחרים!

BIURO-PRAWNICZO-WINDYKACYJNE

„JUSTICE“

w Łodzi, przy ul. Piotrkowskiej 62

ערלעדיגט פּינקטליך און געוויסענהאַפט זעמטליכע קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס, נאַדזאָרען סאַנראַווע, אופּאַדלאַשטשעס אויף גאַנץ פּוילען, ספּעציעלע פערבינדונג מיט דאַנציג, גאַליציען און פּאָמערן. ביטעס ווערען אויך געשריבען אין אַלע אויזשענדען סקאַרבאָווע, קאַנדאָווע, אַפּעלאַציעס א. ז. וו. היפּאָטעק־שטען, אינטערציזיעס און שותפות־שטען ווערען ערלעדיגט דורך פאַכמענישע קרעפטען.

יורידישע עצות אומזיסט.

מיט אַכטונג

רעכטס־קאָנסולענטען־ביוראָ

„JUSTICE“

פּיעטריקאָווער 62.

השבת אבדה.

איך האָב פערלוירען אַ וועקסעל אויף דער סומע פון 315.70 זל. צאָהלבאַר ד. 25/2 1930, אויסשטעלער מ. וויינטרויב, זשיראַ ח. מ. יאַסקאָוויטש. דער וועקסעל ווערט ערקלערט פאַר אונגילטיג. דער ערליכער פינדער ווערט גע־בעטען אָפּצוגעבען געגען בעלוינונג צו יחיאל פעלר, זאַכאָדניאַ 66. 3335

כ'קויף

און צאָהל די בעסטע פּרייזען פאַר גאָלד, זילבער, ברי־ליאַנטען, דיאַמאַנטען, פּערל ווי אויך לאָמבאַרד־קוויטען. פלאַק וואָלנאַשטשי 10 (נאָך טערם), 1־טער שטאָק, פראָנט, קאַפּעליוש. 640

סוחרים און פאַבריקאַנטען

פערלירט נישט אייער האָפנונג,

ווען איהר קריגט אַ פּראָטעסט ווערט נישט פער־צווייפעלט קומט גלייך צו לויפען אין ביוראָ

„VERITAS“

פּיעטריקאָווער 31, טעל. 1,27-53

דאָרטען ווערט גלייך פערטיידיגט אייערע אינטערע־סען ווי אויך אַלע אַרט סאַנדאָווע אָפּאַר־לאַשצאָווע. ס'ווערט געשריבען ביטעס ציווילנע, האַנדלאָווע, אַדוואָלאַניעס קאַרנאַ, קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, אינטערציזיעס, היפּאָטעקען, שותפות־אַקטען. מיר נעמען אָן אַדמיניסטראַציע פון הייזער. אין מיין ביוראָ איז יעצט אָנגאַ־זשירט געוועזענער דער געוו. סעקרעטאַר פון פרידענס־געריכט, געוו. סעקרעטאַר פון קאָמאָרניק סאָמאַ־שעווסקי ה' אַנטאָני מאַטושקעוויטש.

די ביוראָ איז טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אָוו.

מיט אַכטונג רעכטס־קאָנסולענטען־

ביוראָ „VERITAS“ Piotrkowska 31, tel. 1,27-53

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

און ערצטליך־דענטיסטישער קאַבינעט

זגיערסקאַ 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראַקאָווסקי נאָז האַלז, אויערן קר.	10—11 2—3 6—7
ד"ר ראָזשאַנער הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד"ר גאָלדשטיין אינערן־קראַנקהייטען פּאָלאַק	1—2 7—8
ד"ר יאַסטמאַן נערווען קראַנקהייטען	12—2 און אָוו.
ד"ר ראָזענצווייג קינדער־קראַנקהייטען	10-12 4-5
ד"ר פּאַפּירני פּרויען און געבורטס־הילף	11-1½ 5-6
ד"ר קאָנטאָר כירורגישע־קראַנק.	4½-5½ און 1—2
ד"ר ווינבערג אוג. ווערק לונגען	12—1, 6½—7½
ד"ר סטופּעל רענטגען	12—2, 4—6
א. גראַבינסקי צאָהן־ערצט	5—7
ג. ראָזען צאָהן־ערצט	8—9

[illegible]

א רענטגען־אינסטיטוט

[illegible]

די לעטשניצע איז אויך אָפען ווענטאָג ווזיט אין דער שטאָט.

ערצט.־קאָסמעטיש. קאַבינעט

פּרל. מאַרקוס נעהמט אָן פון 5—7 אָוועגד

די מעכאַנישע שלאָסעריי און שווייסעריי

פיהרט אויס זעמטליכע מאַשין־רעפּאַ־ראַטורען, שווייסונגען, צופּאַסונג פון מאַשינען־טיילען מיט גאַראַנטיע און :—: געגען ביליגען פּרייז :—:

J. REDER, Łódź

11 קאָנסטאַנטינער 11 (רוג זאַכאָדניאַ)

פּריוואַט־וואָהנונג: גדאַנסקאַ 20

PORADNIA WENEROLOGICZNA

[illegible]

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

און דענטיסטישער קאַבינעט.

פּעטרשינצער 11, טעלעפאָן 37-63

אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוועגד.

ד"ר איזיך נאָז, האַלז, אויערן קר.	[illegible]
ד"ר קאַרשנער קינדער־קראַנקה.	11-9 5-4½
ד"ר שיפמאַן אינערליכע קראַנקהייטען	[illegible]
ד"ר ליבינש הויט און געשלעכטס־קר.	[illegible]
ד"ר שמירגעלד נערווען און גייסטיגע קר.	1—3
ד"ר גאָלדבלאַט אויגען־קראַנקה.	[illegible]
ד"ר רייס כירורגישע קראַנקהייטען	2—3
ד"ר שפּראַלאָווסקי פרויען־און געבורטס־הילף	[illegible]

[illegible]

אימפונגען געגען שקאַרלאַטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען

א רענטגען־אינסטיטוט.

ד"ר לאַזשינסקי ספּעציאַליסט צאָהן־ערצט 10—1 3—6

[illegible]

די לעטשניצע איז אויך אָפען [illegible]

אַנאָנסען־פּרייז: פאַר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאָג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפּאַלטען אין טעקסט—40 „ „ „ „ „ 60— „ „ 4 „ נאָכ'ן טעקסט—12 „ „ „ „ „ 18— „ „ 8 „ פאַר אַ מילימעטער־שורה: ... פאַר דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. אַ וואָרט

אַבאָנאַמענטס־פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. אַ חודש מיט אָפּטראָגען אַ היים; אויף דער פּראָווינץ — 6 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד — 8 זל. פאַר'ן אינהאַלט און טערמינען פון די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פעראַנטוואָרטליך די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat“, spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat“, Piotrkowska 21.